

VERKSAMHETSBERÄTTELSE
med årsredovisning 2016

UNIONEN

VERKSAMHETSBERÄTTELSE
med årsredovisning 2016

Allt kan bli bättre

De senaste åren har Unionen verkligen bevisat att facket behövs. Vi har fått många nya medlemmar och vi märker varje dag att Unionens roll, både i samhället och för den enskilda medlemmen, i allra högsta grad är levande.

Historiskt har facket höjt rösten mot orättvisor. Talat om vad som är fel, krävt ändring. Men att bara prata om det som är dåligt leder inte till någon utveckling och det är därför Unionen också visar hur allt kan bli bättre.

Unionen hjälper inte bara människor i kris utan även de som har det rätt bra. Unga och välutbildade människor med hopp om framtiden, som inte ser arbetet som ett nödvändigt ont utan snarare som en del av sin personlighet.

Arbetslivet är fullt av utmaningar. Globalisering, digitalisering, nya anställningsformer och en tillvaro där gränsen mellan arbete och fritid suddas ut. Och när omvärlden förändras vill Unionen leda utvecklingen med nytänkande och mod.

Det är nämligen just där som facket för det moderna arbetslivet hör hemma. Därför siktar Unionen högt och säger att allt kan bli bättre. För om arbetslivet blir bättre kommer hela samhället också bli det.

Unionen har positiva erfarenheter av att sätta utmanande mål. När vi bestämmer oss så lyckas vi. Är man medlem, förtroendevald eller anställd i Unionen skriver man under på att det bara finns en riktning att gå; framåt. Och gemensamt för oss alla är tron att allt kan bli bättre.

Unionen är Sveriges största fackförbund med totalt cirka 640 000 medlemmar. Unionen finns alltid nära med kontor i 18 regioner, från Unionen Norrbotten till Unionen Sydväst. På bilden syns Unionens förbunds kontor i Stockholm.

Innehåll

Unionen – en viktig aktör i framtidens arbetsliv, Martin Linder	9
En växande kraft på svensk arbetsmarknad, Hanna Brandt González	11
Årsredovisning 2016	13
Förvaltningsberättelse	15
Resultaträkning	21
Balansräkning	22
Rapport över förändringar i koncernens och förbundets egna kapital	24
Kassaflödesanalys	25
Noter	26
Unionen fortsätter att växa och bli starkare, underskrifter	42
Revisionsberättelse till förbundsrådet i Unionen	43
Representation	45
Löner och arvoden	46
Förbundsstyrelsen	47
Unionens ledningsgrupp	48
Några vanliga organisationsförkortningar	49

Unionen – en viktig aktör i framtidens arbetsliv

När vi stänger böckerna för 2016 lämnar vi återigen ett framgångsrikt år bakom oss. För sjätte året i rad ökade antalet medlemmar i Unionen och vi kan nu med säkerhet slå fast att vi är Sveriges största fackförbund.

Vi har gjort stora insatser för att förändra bilden av facket och skapa ett annat tilltal till medlemmar och blivande medlemmar. Vi är skickliga på kampanjer, men det viktigaste är att vi tydligt visar att vi driver tjänstemännens frågor, och det gör vi; på arbetsplatserna, i förhandlingar och i vår opinionsbildning. De är så vi blir relevanta för medlemmarna.

Antalet medlemmar är givetvis inget mål i sig. Det är ett medel för att skapa inflytande, påverkan och ett bättre arbetsliv. Och det finns en annan viktig aspekt när det gäller medlemmarna – de måste spegla gruppen tjänstemännen i privat sektor för att vi ska vara representativa för våra medlemmar. När det gäller högskoleutbildade har vi en bit kvar, och det är därför vi nu jobbar på alla fronter för att fler högskoleutbildade ska välja att bli medlem i Unionen.

Oavsett hur arbete utförs ska det regleras genom kollektivavtal - det är en bärande del av vår strategi i Unionen. När allt mer arbete utförs på

andra sätt än i den traditionella anställningen ska Unionen vara med och påverka hur det sker. Därför är vi inne i ett utvecklingsarbete där vi noga följer plattformsekonomin utveckling. Digitaliseringen har också en stor påverkan på arbetsinnehåll och kräver att vi har ett fortsatt tryck när det gäller tjänstemännens möjligheter till kompetensutveckling.

Som Sveriges största fackförbund ska vi ha en ledande position i diskussionen om hur framtidens arbetsliv ska se ut. Vårt mål ska vara att inga stora förändringar ska kunna genomföras på svensk arbetsmarknad utan att vi är involverade.

Vi har också ett stort och viktigt ansvar i att försvara och utveckla den svenska partsmodellen och se till att fler omfattas av avtal. Det är så vi bygger ett bra, utvecklande och hållbart arbetsliv för alla.

Martin Linder
Förbundsordförande Unionen

En växande kraft på svensk arbetsmarknad

Det är med stolthet jag ser tillbaka på Unionens medlemsutveckling de senaste åren. Vi har vuxit kraftigt, och 2016 var inget undantag. Det som gör mig extra stolt är att vi under 2016 växte särskilt mycket bland yrkesarbetande med längre högskoleutbildning och bland unga människor. Det är glädjande att många unga människor ser styrkan i att hålla ihop och skapa en stark gemensam kraft i arbetslivet, och att de i ökad utsträckning ser facket och Unionen som ett medel för att organisera sig.

För mig är tillströmningen av unga medlemmar ett bevis på att vi är ett fackförbund i tiden och att vår devis att allt kan bli bättre i arbetslivet är viktig. Även om den relativt låga svenska arbetslösheten ger större chanser för unga människor på den svenska arbetsmarknaden, jämfört med vad många unga i andra länder upplever, är man på många sätt en utsatt grupp. Arbetsmarknaden har blivit tuffare och många tvingas hoppa mellan korta anställningar med sämre villkor.

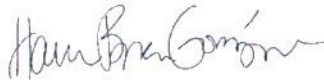
2016 hanterade Unionen drygt 260 000 samtal och drygt 130 000 mejl från medlemmar som behövde stöd. Det är viktigt att vi finns nära tillhands för att möta våra medlemmar och förtroendevalda. Här finns stor utvecklingspotential. Tyvärr hade vi långa väntetider på medlemsrådgivningen under hösten. Delvis orsakat av att vi har bytt ut hela vårt medlemssystem under året. Nu har vi ett mer stabilt och säkert system, men vi behöver också utveckla andra kontaktytor, inte minst inom det digitala området.

Arbetsmarknaden är i ständig förändring och digitaliseringen bidrar nu till en allt snabbare förändringstakt. Det kommer att innebära nya krav

på oss som organisation. Under året har vi implementerat en ny organisation och ett processorienterat arbetssätt för att ge oss ökad flexibilitet och styrka till nästa steg i framtidens arbetsliv.

2016 var också ett år då Unionen spände musklerna. Organisationen gjorde ett fantastiskt jobb för att mobilisera medlemmar på Almegas avtalsområde och förbereda för att sätta hårt mot hårt i förhandlingarna för att våra medlemmar även inom detta avtalsområde skulle få flexpension. Vi nådde inte hela vägen fram då, men vår styrka och förmåga att organisera våra medlemmar gick inte omärkt förbi. I slutet av året hade vi en principöverenskommelse med Almega om införande av flexpension. Förhandlingarna med Almega fortsätter alltjämt och vi står redo att återigen växla upp mobiliseringsarbetet om förhandlingarna inte går i mål.

Sammanfattningsvis kan jag konstatera att 2016 var ett händelserikt år som satte organisationen på prov på flera plan. Att vi har stått inför tuffa utmaningar och samtidigt kunnat ta viktiga steg för att leverera på de uppdrag vi har fått från kongressen och styrelsen, varit relevanta för förtroendevalda och vanliga medlemmar och samtidigt vuxit som förbund visar att vi är en kraft att räkna med på svensk arbetsmarknad.

Hanna Brandt González
Kanslichef

ÅRSREDOVISNING 2016

Förvaltningsberättelse 2016

Unionen – förener alla tjänstemän på arbetsplatsen

Unionen är Sveriges största fackförbund för tjänstemän inom privata näringslivet. Förbundet bildades den 1 januari 2008 genom en sammanslagning av de två fackförbunden HTF och Sif. Den 1 januari 2014 slogs Unionen samman med Farmaciförbundet.

Förbundet bygger på vertikal organisering på arbetsplatsen. Det innebär att alla tjänstemän på arbetsplatsen kan vara med i Unionen, oavsett utbildning och befattning. Från projektledare och receptionister till butikshefer och revisorer. Idén bygger på att arbetsplatsgemenskapen är kärnan till inflytande och engagemang på företaget.

Unionen är ett partipolitiskt oberoende förbund. Förbundet är inte vinstdrivande, utan strävar efter att använda varje krona på bästa möjliga sätt för förbundets medlemmar för att optimera medlemsnyttan.

Stödet till medlemmarna ges i första hand av de drygt 33 000 förtroendevalda på arbetsplatserna. Dessutom erbjuds medlemmarna stöd från anställdaorganisationen både regionalt och centralt i allt från facklig rådgivning, förhandlingsstöd, juridiskt stöd till karriärcoachning och vägledning inför jobbsökan.

Unionen driver fackliga frågor och utvecklar villkoren för medlemmarna dels genom kollektivavtalen, dels genom påverkansarbetet på arbetsplatsen och i det politiska arbetet.

Förbundet ansvarar för ett hundratal avtalsområden där de tre största är:

- Teknikarbetsgivarna ca 73 000 medlemmar
- Svensk Handel Tjänstemannavtalet ca 33 000 medlemmar
- Almega IT-avtalet ca 26 000 medlemmar

Det minsta avtalsområdet är Sv Flygbranschen_Kabin Suppl Arpi Aviation AS och omfattar 25 medlemmar.

Uppgift

Unionen har till uppgift att förena och företräda medlemmarna samt att tillvarata och främja deras fackliga, ekonomiska, sociala och yrkesmässiga intressen på alla nivåer.

Vision

Visionen för Unionen som beslutades vid kongressen 2008 är:

Tillsammans är vi i Unionen den ledande kraften som skapar framgång, trygghet och glädje i arbetslivet.

Förbundets uppbyggnad

Unionen är en idéburen medlemsorganisation som vid utgången av 2016 hade 643 669 medlemmar. Av dessa var 537 711 yrkesverkssamma, vilket även inkluderar EGET-medlemmar (egenföretagare), 43 222 studentmedlemmar och 62 736 pensionärsmedlemmar.

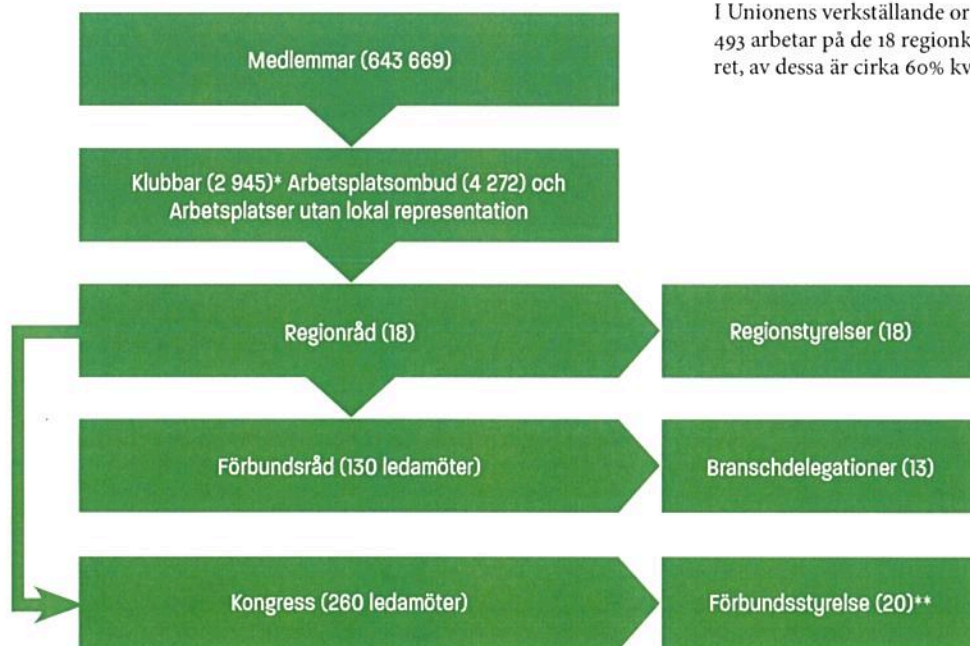
Per den sista december fanns det någon form av fackligt arbete i form av klubb eller arbetsplatsombud på totalt 16 566 arbetsplatser. Totalt har 33 195 av medlemmarna ett förtroendeuppdrag på sin arbetsplats. 4 272 av dem är arbetsplatsombud och 7 839 är arbetsmiljöombud. I Unionen fanns vid årets slut 2 945 klubbar.

Unionen är indelat i 18 regioner där varje region har sin styrelse. Varje region har också ett regionråd som väljer regionsstyrelse samt representanter till förbundsrådet respektive till kongressen. Förbundsrådet sammanträder varje år och kongressen vart fjärde år. Kongressen väljer förbundsstyrelse.

I Unionens verkställande organisation är 1 021 anställda, varav 493 arbetar på de 18 regionkontoren och 528 på förbundskontoret, av dessa är cirka 60% kvinnor.

UNIONENS DEMOKRATISKA UPPBYGGNAD

(per 2016-12-31)

* En klubb kan omfatta flera arbetsplatser

** Två ordinarie och två suppleanter är personalföreträdare

Väsentliga händelser under 2016

Ett Unionen som växer, blir starkare och som i allt större utsträckning påverkar tjänstemännens vardag – det beskriver i korthet händelserna som lyfts fram här under året som gått.

Värkning av högskoleutbildade var högsta prioritet

Under 2016 var målet att öka andelen medlemmar med högskoleutbildning en så kallad WIG, vilket betyder att det är Unionens högst prioriterade mål. Unionen konstaterar att andelen högskoleutbildade ökar på arbetsmarknaden och idag är gruppen underrepresenterad i medlemsstocken. För att Unionen ska bli en starkare kraft och för att stärka våra medlemmars inflytande på sina arbetsplatser måste antalet och andelen högskoleutbildade öka bland Unionens medlemmar. Förutom att uppnå värknings-siffrorna behöver vi även internt skapa nya arbetsformer och nya sätt att tänka som bidrar till att vi långsiktigt blir mer attraktiva för befintliga och potentiella medlemmar med högskoleutbildning.

Högskolewigen berör hela organisationen och en rad aktiviteter, nya erbjudanden och sätt att arbeta har startat under året. Arbetet med att värva fler medlemmar med högskoleutbildning kommer att fortsätta under 2017.

Unionen blev största fackförbundet

Unionen fortsätter att öka i medlemsantal under 2016 och vid årsskiftet var vi Sveriges största fackförbund med cirka 644 000 medlemmar. Att Unionen fortsätter att växa visar på en styrka som vi nu tar med oss in i avtalsrörelsen.

Bland Unionens medlemmar är 538 000 yrkesverksamma eller egenföretagare, 43 000 är studenter och 63 000 är pensionärer.

En dragkraft i Unionens tillväxt i början av året var erbjudandet om 12 månaders gratis medlemskap, som gällde från november 2015 till och med mars 2016. De första analyserna visar att en hög andel av de som blev medlemmar då väljer att stanna kvar i förbundet även då den första fakturan kommer.

Som tidigare år har två stycken så kallade "Unionenveckor" hållits. Det är veckor då extra fokus ligger på att nå ut till potentiella medlemmar på arbetsplatserna och där klubbar och regionkontor ordnar en rad olika värkningsaktiviteter, ofta med mycket goda resultat.

Under 2016 var nästan hälften av de nya medlemmarna upp till 30 år. Sedan 2010 har Unionen fördubblat antalet medlemmar under 30 år vilket gör att medelåldern i förbundet sjunker.

I Unionen verkar drygt 33 000 förtroendevalda.

Avtalsrörelse 2016 präglades av strid om flexpension

Avtalsförhandlingarna 2016 gav ett ettårigt avtal, där industriavtalets märke var vägledande även för andra avtalsområden. Det ettåriga avtalet gav 2,2 procent, med en avsättning på 0,2 procent till deltidspension/flexpension. Unionen kom inom ramarna för avtalsförhandlingarna också överens med arbetsgivarna om ökat fokus på jämställdhet, likabehandling och arbetsmiljö.

Avtalsrörelsen präglades annars till stor del av förhandlingarna med Almega om att införa flexpension, det vill säga extra pensionsavsättningar och en förstärkt möjlighet att gå ner i arbetstid inför pensionen. Ett omfattande mobiliseringsarbete genomfördes och den 6 april varslade Unionen om strejk på flera medlemsförbund inom Almega, efter att förhandlingarna

strandat på branschnivå. Sammantaget handlade det om nästan 10 000 av Unionens och Sveriges Ingenjörers medlemmar inom Almegaområdet som varslades om strejk.

Almega lämnade i mitten av april in en fredspliktsinvändning till Arbetsdomstolen gällande Unionens och Sveriges Ingenjörers varsel om stridsåtgärder, då man ansåg att fredsplikt rädde om pensionsfrågor.

Den planerade strejken sköts upp i avvaktan på Arbetsdomstolens beslut och varslet drogs tillbaka då Arbetsdomstolens interimistiska prövning av ärendet kom fram till att man ansåg att pensionsfrågor är fullt ut reglerade i ITP-avtalet och att fredsplikt därför råder. Unionen delade inte den uppfattningen men respekterade ändå beslutet.

Avtal motsvarande industriavtalet tecknades senare med Almega, men utan någon avsättning till flexpension.

Principöverenskommelse om flexpension tecknad med Almega
Inför avtalsförhandlingarna för 2017 ingick Almega, Sveriges Ingenjörer och Unionen under november en principöverenskommelse om ett system för flexpension. Syftet med paketet var att inte hamna i samma låsta läge som under 2016, att undvika en konflikt och att istället kunna ägna kraft åt att utveckla kollektivavtalen.

Överenskommelsen innebar att man gemensamt tagit fram en pakettlösning där flexpension är en del, den andra delen är ett antal andra frågor som båda parter har intresse av att utveckla. Då överenskommelsen var preliminär har partsgemensamma grupper jobbat vidare med att hitta överenskommelser på dessa områden.

Förbundsrådet tog beslut om inriktning inför avtalsrörelsen
Unionens förbundsråd träffades 26-27 september och fattade då beslut om gemensam inriktning inför avtalsrörelsen 2017, alltså de gemensamma frågor som Unionen ska driva i alla avtal. Inriktningen präglades av höjda reallöner och avtal som säkrar löneutveckling för alla, flexpension på alla avtalsområden och stärkta möjligheter till återhämtning.

I slutet av oktober gick facken inom industrin inför den kommande avtalsrörelsen gemensamt ut med krav på 2,8 procent i löneökning samt att ytterligare avsättning ska göras till systemen för arbetstidsförkortning- deltidspension/flexpension.

Omfattande arbete i samband med neddragningar på Ericsson
Spekulationer i september om stora personalneddragningar på telekombolaget Ericsson gjorde att Unionen under hösten drog igång en företagskrisgrupp med fokus på Ericsson. Under hösten gjorde också presidiet flera besök på Ericsson-klubbar i Borås, Kumla, Linköping, Göteborg och i Kista och kontakter togs med regeringens Ericssonsamordnare.

När beskedet kom i början av oktober om att Ericsson ville göra sig av med cirka 3 000 medarbetare, och istället anställa 1 000 nya personer med annan kompetens, kritiserade Unionen Ericsson för att man valde denna väg istället för att kompetensutveckla befintlig personal.

Unionen lanserade också ett förslag om validering av teknisk kompetens för de anställda som tvingas gå. Detta för att underlätta och snabba på deras möjligheter till nya anställningar.

Digitaliseringen en allt viktigare fråga för framtidens arbetsliv
Unionen har under året drivit ett aktivt arbete gällande den så

kallade plattformsekonomin. Plattformsekonomi, som i vissa former även har kallats delningsekonomi, innebär att arbetstagar får uppdrag via en app, en digital plattform. Vanligtvis ser sig dock inte ägarna av plattformen som arbetsgivare, utan väljer istället att klassificera sina utövare som egenföretagare, vilket innebär att utövarna själva måste ta ansvar för att betala in skatt, försäkringar, tjänstepension med mera.

Under hösten lanserade Unionen en rapport som bland annat pekar på vilken roll fackförbunden kan ta och vilka krav vi kan ställa på plattformsoperatörerna när allt fler personer tar uppdrag via sin dator eller mobiltelefon. Under Almedalsveckan höll Unionen också ett uppskattat seminarium på temat "The new role of trade unions in the sharing economy".

Plattformsekonomin är en del av en framtida arbetsmarknad, präglad av en allt snabbare digitalisering. Unionen ser positivt på den digitala utvecklingen som vi tror kan gynna många av våra medlemmar och samhället i stort. Men vi ser det också som mycket viktigt att den digitala utvecklingen inte får innebära att vissa aktörer väljer att bortse från sitt ansvar för de som utför jobben. Vår ambition är att ta en framträdande roll i diskussionen om avtal och reglering så att konkurrensen mellan företag är rättvis och att de nya jobb som skapas bidrar till stabilitet och trygghet i samhället.

Opinionsarbete med stort genomslag

Unionen har under året drivit ett intensivt opinionsarbete, med stor närvaro i pressen. En fråga som uppmärksammades mer än andra var kampanjen kring mansplaining. Tidningen Resumé valde att sammanfatta kampanjen med följande ord: "Rätt avsändare, starkt genomförande och en uppenbart väl förberedd organisation ledde fram till ett enastående resultat. Unionen gör väldigt mycket rätt i sin kommunikation och de är modiga beställare." Kampanjen som syftade till att lyfta den ojämställdhet mellan män och kvinnor som fortfarande finns i stora delar av arbetslivet, väckte både positiva tillrop och ilska reaktioner. Diskussionerna på sociala medier var omfattande och kampanjen väckte även ett stort internationellt intresse.

Unionen har naturligtvis även drivit många andra frågor i media under året. Vid sidan av att skapa opinion för våra krav i avtalsrörelsen har vi bland annat varit drivande eller en viktig del av diskussionen kring frågor som vobba, stress i arbetslivet, behovet av löpande kompetensutveckling, jobbflytt mellan olika länder och innovationsfrågor.

Priser som Unionen delat ut 2016

Unionens utmärkelse Guldnappen 2016 tilldelades Lärarförbundet och Lärarnas A-kassa för organisationernas vilja att göra en redan föräldravänlig arbetsplats ännu bättre. Guldnappen har delats ut sen 2003 och är en utmärkelse som går till en arbetsplats som underlättar för sina anställda att förena arbete och föräldraskap.

I samband med Unionens förbundsråd 2016 utsågs årets jobb-hjältar i kategorierna årets Eldsjäl, årets Nyttänkare och årets Uppstickare. De tre utmärkelserna delas ut till en individ eller en grupp - till exempel en klubb, en gång per år efter nomineringar från medlemmar, förtroendevalda och anställda i Unionen.

Utmärkelsen som Årets eldsjäl handlar om att ha gjort ett dagligt fackligt arbete utöver det vanliga och det gick i år till Kristiina Sagbrant, Riksidrottsförbundet/SISU Idrottsutbildarna. Priset som årets Nyttänkare tilldelades Robin Kullberg, Södratornet kommunikation, och handlar om nya arbetsätt, strategier eller

samarbeten som har gett goda resultat. Priset som Årets uppstickare ges till en person som har nått framgång i en fackligt fråga på kort tid och 2016 gick det till Anders Elgendahl, Go Excellent i Östersund

Sedan 2011 har Unionens delat ut ett hbtq-pris under Prideveckan i Stockholm. Genom att dela ut detta pris vill vi lyfta goda och lärande exempel som kan inspirera andra att arbeta för ett inkluderande och öppet arbetsliv. Årets hbtq-pris gick till Nordic Choice Hotels. Företaget bedriver ett ambitiöst arbete för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck.

Effektivisering av anställdaorganisationen

2016 har varit ett händelserikt år avseende Unionens interna arbete. I slutet av 2015 sjösattes Unionens nya organisation och under 2016 har den implementerats. En viktig förändring var att införa ett processororienterat arbetsätt. Syftet är att effektivisera arbetet med medlemmarna i fokus.

Innan sommaren lanserades Unionens nya medlemssystem, som baseras på standardsystemet Dynamics CRM. Medlemssystemet är anpassat för att stödja Unionens verksamhet och dess krav. Ett så stort systembyte är sällan komplikationsfritt och det har krävts ett intensivt arbete för att justera det nya systemet och rätta buggar. Komplikationerna rörde viss funktionalitet inom medlemmsadministrations- och aviseringsområdet. Det har lett till att vi har haft ett periodvis mycket högt tryck på Unionens medlems-service och väntetiderna för medlemmarna som ringt in har varit långa. Medlemsservice har under året hanterat drygt 260 000 telefonsamtal och drygt 130 000 mejl.

Unionen en av Sveriges 100 mest attraktiva arbetsgivare För andra året i rad hamnade Unionen som en enda fackförbund bland topp 100 på listan där mer än 7000 unga akademiker har fått ranka potentiella arbetsgivare. Undersökningen baseras på de alternativ som målgruppen själva definierat genom fritextsvar. Följande punkter har visat sig vara extra viktiga för att arbetsgivare ska placera sig på listan:

- Trevliga kollegor och bra stämning på arbetsplatsen
- Goda utvecklingsmöjligheter
- Goda villkor
- Bra chef/ledarskap

Framtida risker och osäkerhetsfaktorer

Stor börsnedgång är en finansiell risk. Vi hanterar den dels genom placeringsriktlinjer, dels genom ekonomibeslutets konstruktion på kongressen samt via månatlig ekonomirapportering till förbundets ledningsgrupp.

Vår attraktionskraft och påverkansstyrka baseras på förtroende. En risk är att detta förtroende rubbas på grund av oetiskt handlande eller negativ publicitet inom organisationen eller inom vår bransch. Vi jobbar aktivt med riktlinjer, kontrollsystem för att minska den risken.

En annan risk är kraftigt ökad arbetslöshet som dels kan ge hård belastning på anställda och förtroendevalda, dels på grund av risk för höga kostnader i inkomstförsäkringen. Risken möts genom vår prognosförmåga som baseras på vår mycket goda kännedom om arbetsmarknaden och varningsmekanismer där ledningen på veckobasis får samlade rapporter om belastning på organisationen.

Förbundets verksamhet i siffror

Under 2016 har drygt 22 700 förhandlingsärenden registrerats vilket är i nivå med föregående år. Därutöver har förbundets klubbar hanterat ett ännu mycket större antal ärenden lokalt, utan att tjänster från förbundets anställda har behövt anlitas. Det har också registrerats drygt 200 nya hängavtal, nästa 2 700 automatiska avtal och knappt 200 ITP1-godkännanden.

Drygt 6 500 förtroendevalda har under året deltagit i fackliga utbildningsaktiviteter vid ungefär 450 utbildningstillfällen.

Unionens medarbetare har under året genomfört drygt 12 000 arbetsplatsbesök. Medlemservice som har hand om rådgivning till medlemmar samt sköter frågor om medlemskap har hanterat drygt 260 000 samtal och besvarat drygt 130 000 mejl.

Unionens medlemstidning Kollega har under året publicerat 8 nummer och ökat upplagan till 635 000 exemplar. Chef & Karriär, medlemstidningen med fokus på ledarskap, har under 2016 publicerat 4 nummer och ökat upplagan till 85 500 exemplar.

Internationella verksamheten

Med stöd av kongressen och av förbundets beslutade strategiska inriktning har den internationella verksamheten utvecklats väl under 2016. Globaliseringen av näringslivet gör att förutsättningarna för det fackliga inflytandet förändras och att samarbete med fack i andra delar av världen och i våra internationella federationer blir allt viktigare.

Unionen är en del av den internationella fackföreningsrörelsen och har under året lyft sitt arbete gällande internationella fackliga biståndsprojekt. Det är svåra förhållanden som fackliga organisationer försöker arbeta i stora delar av världen där de ofta utsätts för våld och förtryck. Ömsesidig respekt och dialog mellan arbetsgivare och arbetstagar är vägen framåt mot ett bättre arbetsliv i världen. Under året inledde förbundet exempelvis ett arbete tillsammans med den indiska fackliga organisationen SEWA som organiserar egenanställda kvinnor under svåra omständigheter.

Unionen har också anslutit sig till och arbetat aktivt med statsministerns initiativ kring Global deal. Detta är ett arbete som handlar om att åstadkomma en starkare social dialog i världen och förbundet inbjöds särskilt att delta vid lanseringen vid FN av initiativet.

Det är också glädjande att förbundets internationella verksamhet i samspel med våra lokala förtroendevalda och andra fackförbund åstadkommit skillnad för fackliga organisationer i andra delar av världen. Ett exempel är förbundets stöd till det amerikanska facket CWA i samband med konflikten på Verizon. Ett annat exempel är arbetet tillsammans med Electrolux och facket IBEW i samband med omröstningen om att få bilda fack i Memphis.

Två stycken EWC-nätverk för förtroendevalda har genomförts och en ny global facklig allians inom Ericsson har bildats. H&M bildade en allians under senare delen av 2015 och har under 2016 genomfört sitt andra möte. Samtidigt har man under 2016 etablerat en mindre global grupp i syfte att kontinuerligt föra dialog med företagsledningen och lösa problem. I gruppen ingår Unionen.

I generella drag är tendensen med att företag aktivt motverkar facklig organisering mycket oroande, det gäller också svenska företag eller i företag med starka svenska intressen. Det är ett viktigt och arbetsintensivt arbete när förbundet ska göra skillnad

med att stödja facklig organisering i världen. Under året kritiserade förbundet öppet exempelvis IKEA för anti-fackliga aktiviteter i USA. Anställda vid en enhet utanför Boston hade försökt bilda en lokal fackförening men aktivt motarbetats av den lokala ledningen.

När det gäller de internationella federationerna så beslutade förbundsstyrelsen att höja transportfederationens prioritet till högsta tillsammans med UNI och IndustriALL detta med hänsyn till den problematiska utveckling som ses i sektorn, inte minst inom flyget.

Inom IndustriALL var det både europakongress och världskongress. På europakongressen valdes Marina Åman till ordförande i IndustriALL Europas tjänstemannakommitté. På världskongressen tog Unionen och Martin Linder stor plats i frågor om digitalisering och facklig organisering. Inom UNI var det europakongress där flera viktiga strategiska mål antogs inte minst med anknytning till EU och en starkare social dialog. Förbundet och Peter Hellberg tog betydande plats i flera viktiga tjänstemannafrågor. Digitaliseringen bör särskilt nämnas som ett område där Unionen särskilt bidragit i våra fackliga federationer under året.

Unionen är världens största tjänstemannaorganisation och med detta följer att ansvar. Förbundet har under året aktivt bidragit i sammanhang gällande den fackliga organiseringen av tjänstemän, chefer och specialister. Ett tydligt exempel är förbundet engagemang i den fackliga påverkansorganisationen Eurocadres. Sannantaget är förmågan att organisera tjänstemän en fråga som är av överlevnadskaraktär för den samlade fackföreningsrörelsen. Under året skedde även två bilaterala utbyten med vår finländska systerorganisation PRO.

Under året har även ett särskilt forum för våra förtroendevalda, Unionen global, upprättats på Facebook. På samma sätt har ett särskilt månatligt nyhetsbrev som bevakar svenska företag i Kina tagits fram.

Unionen i andra organisationer

Unionen är det största fackförbundet inom tjänstemännens Centralorganisation (TCO), en partipolitiskt obunden sammanslutning som arbetar för att förbättra de anslutna förbundens medlemmars trygghet och välfärd. Arbetet bedrivs bland annat genom opinionsbildning och genom annan påverkan på politiska beslutsfattare.

Unionen verkar även inom Förhandlings- och samverkansrådet PTK som samlar privata tjänstemannaförbund och som förhandlar och informerar kring pensioner, försäkringar, omställning och arbetsmiljöfrågor. Unionen deltar också i samarbetet Facken inom Industrin, vilket är en sammanslutning av fackförbund inom industrisektorn. Samarbetet utgår från och omfattar de fackförbund som undertecknat "Samarbetsavtalet om industriell utveckling och lönebildning", ofta kallat Industriavtalet.

Koncernredovisningen

I koncernen ingår utöver den ideella föreningen Unionen, Unionen Egenföretagare Service AB, Unionen Medlemsförsäkring AB, Klara Norra Fastigheter AB, Tjänstemännens Utbildningshus AB och Fastighetsbolaget Västmannen AB.

Koncernens resultat

Medlemsavgifterna uppgick 2016 till 1 234 miljoner kronor, en ökning jämfört med föregående år om 11 miljoner kronor. Ökningen av intäkter är främst en följd av att koncernen har ökat medlemsantalet med 19 854 medlemmar under året.

Koncernens kostnader för facklig verksamhet uppgår till 1 554 miljoner kronor, en ökning jämfört med föregående år om 53 miljoner kronor eller 3,5 %.

Den fackliga verksamhetens resultat visar på ett underskott -279 miljoner kronor. Efter tillägg för underskott i försäkringsrörelsen och överskott i fastighets- och kapitalförvaltningen redovisar koncernen ett överskott på 208 miljoner kronor efter skatt.

Förbundets intäkter

Medlemsavgifterna uppgick 2016 till 1 209 miljoner kronor, en ökning jämfört med föregående år om 6 miljoner kronor.

Övriga intäkter på totalt 45 miljoner kronor består bland annat av hyresintäkter, medel för försäkringsinformation från PTK och medel för arbetsmiljöutbildningar.

Förbundets kostnader

Förbundets kostnader för den fackliga verksamheten uppgår till 1 846 miljoner kronor, en minskning jämfört med föregående år om 25 miljoner kr eller 1 procent. Då förbundet växer i medlemsantal behövs också större personella resurser. Medelantal anställda har i koncernen ökat med 21 personer mellan åren.

Förbundets eget kapital

Förbundets egna kapital består av konfliktfond och det balanseerade resultatet från tidigare år. Därutöver finns det medel i obeskattade reserver, periodiseringsfonder. Konfliktfonden uppgår till 8 850 miljoner kronor (bokfört värde).

Marknadsvärdet på koncernens placeringstillgångar överstiger det bokförda värdet med 8216 miljoner kronor. Sett ur ett konfliktfondsperspektiv finns ytterligare värde i obeskattade reserver och upparbetade överskott i dotterbolag. Förbundets finansiella ställning är betydligt starkare än vad som framträder i balansräkningen, till främjande av framtida medlemsnytta.

Placeringsverksamhet

Marknadsvärdet på koncernens placeringstillgångar överstiger det bokförda värdet med 11 212 miljoner kronor. Sett ur ett konfliktfondsperspektiv finns ytterligare värde i obeskattade reserver och upparbetade överskott i dotterbolag. Förbundets finansiella ställning är betydligt starkare än vad som framträder i balansräkningen, till främjande av framtida medlemsnytta.

Placeringsverksamhet

Verkliga avkastningen under 2016 på förvaltad kapital i koncernen var 2 601 miljoner kronor. Tillgångarnas totala avkastning blev 12,6 procent. Den faktiska avkastningen på det egenförvaltade kapitalet var 634 miljoner kronor högre än om kapitalet förvaltats som använda jämförelseindex. Marknadsvärdet av koncernens placeringstillgångar beräknas vid utgången av 2016 till 23 239 miljoner kronor, varav övervärden uppgår till 1 889 miljoner kronor för fastigheter och 9 323 miljoner kronor för värdepapper.

Finansiella risker

Exponering och risker i kapitalförvaltningen begränsas genom de regler som är fastställda i placeringsinstruktionen för Unionens kapitalförvaltning. De viktigaste riskerna presenteras nedan.

ÖVERSIKT (avser förbundet om inget annat anges)	2016	2015	2014	2013
Antal yrkesverksamma medlemmar inkl egenföretagare	537 711	517 857	500 238	472 255
Medlemsavgifter, mkr	1 209	1 203	1 148	1 079
Övriga intäkter, mkr	45	50	53	48
Kostnad fackliga verksamheten, mkr	1 846	1 871	1 766	1 640
Fackliga verksamhetens resultat, mkr	-593	-618	-565	-512
Andel av kostnader för facklig verksamhet som finansieras via kapitalet exklusive kraftsamlingskampanj och konflikt	28%	33%	32%	31%
Andel av kostnader för facklig verksamhet som finansieras via kapitalet, totalt	32%	33%	32%	31%
Genomsnittlig avgift per medlem och månad	205	201	200	200
Genomsnittlig kostnad per medlem och månad (exklusive övriga intäkter)	279	293	285	281
Förvaltade tillgångars marknadsvärde i koncernen, mkr	23 239	21 583	20 979	19 719
Medelantal anställda, koncernen	996	975	922	861
– varav kvinnor	588	586	555	433

Aktierisk

Med aktierisk avses hur avkastningen påverkas av förändringar i kurser på de aktier som ingår i portföljen jämfört med kurserna på aktiemarknaden i sin helhet.

Aktierisken regleras med regler för riskspridning genom begränsningsregler kring att placera i enskilda företag. Möjligheten att placera i utländska aktier regleras som en maximal andel av den totala aktieportföljen. Möjligheten att använda derivatinstrument i aktieförvaltningen är kraftigt begränsad. För placeringarna finns också etiska regler fastställda och portföljen screenas regelbundet i relation till de etiska reglerna. Aktierisken är den mest betydande risken i Unionens kapitalförvaltning.

Valutarisk

Unionens innehav av utländska aktier påverkas också av valutaförändringar.

För investeringar i utländska marknadsnoterade aktier tas beslut från fall till fall om valutasäkring för att motverka valutarisken.

Kreditrisk

Med kreditrisk menas risken att utfärdaren av ett skuldebrev eller banken inte kan fullgöra sina förpliktelser. I huvudsak kan den räntebärande portföljen placeras i skuldebrev utfärdade av svenska bostadsinstitut, av svenska staten eller skuldebrev som är garanterade av svenska staten. Till viss del kan placeringar även göras i skuldebrev utgivna av företag, kommuner eller landstingskommuner. Unionens kreditrisk bedöms vara låg.

Likviditetsrisk

Likviditetsrisken utgörs av risken att svårigheter uppkommer att disponera likvida medel för att möta Unionens finansiella behov. Särskilt viktigt skulle detta vara i händelse av arbetsmarknadskonflikt på Unionens organisationsområden. Kapitalförvaltningen ska därför beakta likviditetsaspekten. I huvudsak ska alla tillgångar vara möjliga att belåna enligt Bankföreningens normer, och avtal om belåning finns med bank. En väsentlig del av Unionens värdepappersportfölj ska vara placerad i svenska räntebärande värdepapper. Se not 14. Unionens totala portfölj innehåller till övervägande del börsnoterade aktier med god likviditet samt en stor andel räntebärande papper, varför likviditetsrisken är mycket låg.

Resultatdisposition

Förbundsstyrelsen föreslår följande resultatdisposition:

Årets resultat	131 246 101
Balanserat resultat	-1 028 929 947
Totalt	-897 683 846

Disponeras enligt följande:

Avsättning till konfliktfond	152 001 573
Balanseras i ny räkning	-1 049 685 419
Totalt	-897 683 846

✓
m

Resultaträkning

Belopp i tkr	Not	Koncern		Förbund	
		2016	2015	2016	2015
Fackliga verksamhetens intäkter och kostnader					
Medlemsavgifter	2	1 234 437	1 223 941	1 208 593	1 203 001
Nettoomsättning	3	17 414	21 371	20 896	25 567
Bidrag		21 804	21 220	21 802	21 220
Övriga intäkter	4,26	2 255	3 354	2 255	3 354
Driftskostnader	5,6,7,8,9,26	-1 554 429	-1 500 846	-1 846 377	-1 871 089
Fackliga verksamhetens resultat		-278 519	-230 960	-592 831	-617 947
Försäkringsrörelsens intäkter och kostnader					
Premieintäkter	10	39 360	37 867		
Övriga intäkter		500	500		
Försäkringsersättningar		-310 180	-340 367		
Driftskostnader	5,11	-15 542	-16 396		
Försäkringsrörelsens tekniska resultat exkl kapitalavkastning		-285 862	-318 396		
Fastighetsförvaltningens intäkter och kostnader					
Hysesintäkter	7	60 325	65 374		
Övriga intäkter		786	257		
Driftskostnader	5,9,12,13	-52 373	-67 243		
Fastighetsförvaltningens resultat		8 738	-1 612		
Rörelseresultat från fackliga verksamheten, försäkringsrörelsen samt fastighetsförvaltningen		-555 643	-550 968	-592 831	-617 947
Finansiella intäkter och kostnader					
Resultat värdepapper	14	840 088	1 714 186	849 950	1 714 551
Ränteintäkter		124 201	75 429	114 401	73 634
Räntekostnader		-465	-1 849	-915	-5 615
Summa finansiella intäkter och kostnader		963 824	1 787 766	963 436	1 782 570
Summa resultat före bokslutsdispositioner och skatt		408 181	1 236 798	370 605	1 164 623
Bokslutsdispositioner					
Förändring periodiseringsfond	27	-	-	-161 500	-419 400
Erhållna/lämnade koncernbidrag		-	-	100 505	84 760
Resultat före skatt		408 181	1 236 798	309 610	829 983
Skatt på årets resultat	15	-199 835	-390 760	-178 364	-301 473
Årets resultat		208 346	846 038	131 246	528 510

Balansräkning

Belopp i tkr	Not	Koncern		Förbund	
		2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar					
Materiella anläggningstillgångar					
Byggnader och mark	12	595 179	599 800	-	-
Pågående nyanläggningar		99 889	9 876	-	-
Inventarier, verktyg och installationer	9	51 207	46 791	33 881	28 727
Summa materiella anläggningstillgångar		746 275	656 467	33 881	28 727
Finansiella anläggningstillgångar					
Andelar i koncernföretag	28	-	-	47 058	47 058
Långfristiga fordringar koncernföretag	29	-	-	183 480	43 330
Andelar i intresseföretag	16	5 772	20	5 772	20
Andra långfristiga värdepappersinnehav	17	9 194 932	8 474 145	9 055 951	8 420 774
Andra långfristiga fordringar	18	39	39	39	39
Summa finansiella anläggningstillgångar		9 200 743	8 474 204	9 292 300	8 511 221
Summa anläggningstillgångar		9 947 018	9 130 671	9 326 181	8 539 948
Omsättningstillgångar					
Kortfristiga fordringar					
Kundfordringar		3 812	5 395	3 268	3 848
Skattefordringar		122 278	18 182	121 925	18 254
Fordringar koncernbolag		-	-	536	770
Övriga fordringar		28 423	4 491	3 755	2 965
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	19	58 514	109 038	55 519	103 376
Fordran medlemsavgifter		14 644	16 531	8 573	12 092
Summa kortfristiga fordringar		227 671	153 637	193 576	141 305
Kortfristiga placeringar	20	1 979 901	2 746 332	1 760 944	2 476 972
Kassa och bank		223 617	161 435	131 452	104 927
Summa omsättningstillgångar		2 431 189	3 061 404	2 085 972	2 723 204
SUMMA TILLGÅNGAR		12 378 207	12 192 075	11 412 153	11 263 152

n.

Belopp i tkr	Not	Koncern		Förbund	
		2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER					
Eget kapital					
Konfliktfond		8 849 692	8 343 667	8 849 692	8 343 667
Balanserat resultat		-	-	-1 028 930	-1 051 415
Annat eget kapital inklusive årets resultat		2 073 651	2 371 498	131 246	528 510
Summa eget kapital		10 923 343	10 715 165	7 952 008	7 820 762
Obeskattade reserver					
Periodiseringsfonder	30	-	-	2 044 603	1 883 103
Summa obeskattade reserver				2 044 603	1 883 103
Avsättningar					
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	21	56 172	67 702	56 172	67 702
Övriga avsättningar	22	320 194	326 647	114 359	144 359
Uppskjuten skatteskuld	23	691 147	669 694	-	-
Summa avsättningar		1 067 513	1 064 043	170 531	212 061
Långfristiga skulder					
Långfristiga skulder till koncernföretag		-	-	867 481	936 631
Övriga långfristiga skulder	24	4 991	7 709	-	-
Summa långfristiga skulder		4 991	7 709	867 481	936 631
Kortfristiga skulder					
Leverantörsskulder		87 857	108 627	63 700	96 557
Skulder till koncernföretag		-	-	46 486	43 444
Övriga skulder		27 535	27 625	19 569	22 295
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	25	266 968	268 906	247 775	248 299
Summa kortfristiga skulder		382 360	405 158	377 530	410 595
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		12 378 207	12 192 075	11 412 153	11 263 152

Rapport över förändringar i koncernens egna kapital

	Konfliktfond	Annat eget kapital inklusive årets resultat	Summa
Koncern			
Ingående balans 2015-01-01	7 681 558	2 187 570	9 869 128
Disposition av föregående års resultat	662 109	-662 109	
Summa	8 343 667	1 525 461	9 869 128
Årets resultat		846 038	
Utgående balans 2015-12-31	8 343 667	2 371 499	10 715 166
Koncern			
	Konfliktfond	Annat eget kapital inklusive årets resultat	Summa
Ingående balans 2016-01-01	8 343 667	2 371 499	10 715 166
Disposition av föregående års resultat	506 025	-506 025	
Summa	8 849 692	1 865 474	10 715 166
Justering finansiell leasing		-169	
Årets resultat		208 346	
Utgående balans 2016-12-31	8 849 692	2 073 651	10 923 343

Rapport över förändringar i förbundets egna kapital

	Konfliktfond	Annat eget kapital inklusive årets resultat	Summa
Förbund			
Ingående balans 2015-01-01	7 681 558	-389 305	7 292 253
Disposition av föregående års resultat	662 109	-662 109	
Summa	8 343 667	-1 051 414	
Årets resultat		528 510	528 510
Utgående balans 2015-12-31	8 343 667	-522 904	7 820 763
Förbund			
	Konfliktfond	Annat eget kapital inklusive årets resultat	Summa
Ingående balans 2016-01-01	8 343 667	-522 905	7 820 762
Disposition av föregående års resultat	506 025	-506 025	
Summa	8 849 692	-1 028 930	
Årets resultat		131 246	131 246
Utgående balans 2016-12-31	8 849 692	-897 684	7 952 008

Kassaflödesanalys

Belopp i tkr	Koncern		Förbund	
	2016	2015	2016	2015
Rörelseresultat från fackliga verksamheten, försäkringsrörelsen samt fastighetsförvaltningen	-555 643	-550 969	-592 831	-617 947
Justering för ej kassaflödespåverkande poster				
Avskrivningar	29 813	28 966	13 952	12 739
Förändring avsättningar	3 470	22 217	-41 531	-37 753
Realisationsresultat i materiella anläggningstillgångar	-19	21	-19	-
Realisationsresultat finansiella anläggningstillgångar	300 290	1 173 398	310 162	1 174 380
Justering finansiell leasing	239	-	-	-
	-221 850	673 633	-310 267	531 419
Erhållen ränta	1 046	415	1 147	512
Erlagd ränta	-465	-1 849	-915	-5 615
Betald inkomstskatt	-303 931	-448 198	-282 035	-387 081
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändring av rörelsekapital	-525 200	224 001	-592 070	139 235
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapital				
Ökning/minskning av fordringar	2 161	-19 869	26 207	56 624
Ökning/minskning av skulder	-22 797	53 932	-32 860	36 190
Kassaflöde från den löpande verksamheten	-545 836	258 064	-598 723	232 049
Kassaflöde från investeringsverksamheten				
Investeringar i materiella tillgångar	-120 180	-32 355	-19 255	-18 075
Sålda materiella tillgångar	168	-	168	-
Förändring långfristiga fordringar/skulder	-2 718	-7 842	-109 000	46 068
Sålda finansiella anläggningstillgångar	-	12 976	-	-
Förändringar i finansiella anläggningstillgångar	110 407	-926 410	-44 386	-697 059
Förvärv av intressebolag	-5 752	-	-5 752	-
Förändring kortfristiga placeringar	-54 853	107 028	135 147	-156 052
Erhållna utdelningar	529 888	524 995	529 878	524 987
Erhållen ränta investeringsverksamheten	151 058	71 629	138 448	70 628
Kassaflöde från investeringsverksamheten	608 018	-249 979	625 248	-229 503
Årets kassaflöde	62 182	8 085	26 525	2 546
Likvida medel vid årets början	161 435	153 350	104 927	102 381
Likvida medel vid årets slut	223 617	161 435	131 452	104 927

Noter

Not 1 Redovisningsprinciper m.m.

Allmänna redovisningsprinciper

Årsredovisningen och koncernredovisningen har upprättats enligt Årsredovisningslagen (1995:1554) och Bokföringsnämndens allmänna råd BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning (K3).

Koncernredovisning

Koncernredovisningen är upprättad enligt förvärvsmetoden. Koncernredovisningen omfattar moderföreningen samt dess dotterföretag. Med dotterföretag avses de företag i vilka moderföreningen, direkt eller indirekt, har ett bestämmande inflytande. I normalfallet avser detta företag där moderföreningen innehar mer än 50 % av rösterna. I koncernredovisningen ingår dotterföretagen från den dagen koncernen erhåller bestämmande inflytande tills den dag det inte längre föreligger. Dotterföretagens redovisningsprinciper överensstämmer med koncernens redovisningsprinciper i övrigt. I koncernredovisningen faller koncernföretagens bokslutsdispositioner bort och ingår i det redovisade resultatet efter avdrag för uppskjuten skatt. Detta innebär att koncernföretagens obeskattade reserver i koncernens balansräkning fördelas mellan uppskjuten skatteskuld och eget kapital.

Intäktsredovisning

Intäkter redovisas till verkliga värdet av vad som erhållits eller kommer att erhållas.

Medlemsavgifter

Medlemsavgifter omfattar intäkter för medlemskap i Unionen. Intäkten tas när medlemmen avseras och medlemsavgifter intäktsförs den tidsperiod avgiften avser.

Nettoomsättning

Som nettoomsättning redovisas Unionens aktiviteter i form av näringsverksamhet vilken enligt BFN klassificeras som nettoomsättning.

Bidrag

Intäkter i form av bidrag intäktsförs när villkoren för bidraget är uppfyllda. Erhållna bidrag redovisas som skuld till dess villkoren för att erhålla bidraget uppfylls. Om bidraget avser en bestämd tidsperiod periodiseras bidraget över denna period.

Premieintäkter

Som premieintäkter redovisas den totala bruttopremien för direkt försäkring som inbetalats eller kan tillgodoföras försäkringsbolaget för försäkringsavtal där försäkringsperioden påbörjats före räkenskapsårets utgång.

Hyresintäkter

Hyresintäkter redovisas linjärt över hyresavtalets löptid.

Kostnadsredovisning

Driftskostnader

Som driftskostnader redovisas samtliga kostnader avseende den löpande driften.

Värderingsprinciper m m

Tillgångar, avsättningar och skulder har värderats till anskaffningsvärden om inget annat anges nedan.

Ersättningar till anställda

Ersättningar till anställda avser alla typer av ersättningar som koncernen lämnar till de anställda. Koncernens ersättningar innefattar bland annat löner, betald semester, betald frånvaro, bonus och ersättningar efter avslutad anställning (pensioner). Redovisning sker i takt med intjänandet. Ersättningar till anställda efter avslutad anställning avser avgiftsbestämda eller förmånsbestämda pensionsplaner. Som avgiftsbestämda planer klassificeras planer där fastställda avgifter betalas och det inte finns förpliktelser, vare sig legala eller informella, att betala något ytterligare, utöver dessa avgifter. Övriga planer klassificeras som förmånsbestämda pensionsplaner.

I koncernen finns såväl avgiftsbestämda som förmånsbestämda pensionsplaner. Utgifter för avgiftsbestämda planer redovisas som en kostnad under den period de anställda utför de tjänster som ligger till grund för förpliktelsen. Koncernens övriga planer klassificeras som förmånsbestämda och beräknas enligt Tryggandelagen och redovisas i enlighet med förenklingsreglerna i BFNAR 2012:1 (K3).

Omräkning av poster i utländsk valuta

Fordringar och skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs. Kursvinster och kursförluster på rörelsefordringar och rörelseskulder redovisas i rörelseresultatet medan kursvinster och kursförluster på finansiella fordringar och skulder redovisas som finansiella poster.

Skatt

Unionens fackliga verksamhet är ideell och bedrivs med syftet att tillvarata medlemmarnas intressen. Denna verksamhet är därmed skattebefriad. Unionens skattepliktiga verksamhet utgörs av kapitalförvaltningen samt Unionens Medlemstidning. De övriga koncernbolagen bedriver skattepliktig verksamhet.

Unionen och koncernen tillämpar BFNAR 2012:1 Inkomstskatter. Total skatt utgörs av aktuell skatt och uppskjuten skatt.

Skatter redovisas i resultaträkningen utom då underliggande transaktion redovisas direkt mot eget kapital varvid tillhörande skatteeffekt redovisas i eget kapital. Aktuell skatt är skatt som skall betalas eller erhållas avseende aktuellt år. Hit hör även justering av aktuell skatt hänförlig till tidigare perioder. Uppskjuten skatt beräknas enligt balansräkningsmetoden med utgångspunkt i temporära skillnader mellan redovisade och skattemässiga värden på tillgångar och skulder. Beloppen beräknas baserade på hur de temporära skillnaderna förväntas bli utjämnade och med tillämpning av de skattesatser och skatteregler som är beslutade eller aviserade per balansdagen. I juridisk person redovisas obeskattade reserver inklusive uppskjuten skatteskuld. I koncernredovisningen delas däremot obeskattade reserver upp på uppskjuten skatteskuld och eget kapital. Uppskjutna skattefordringar avseende avdragsgilla temporära skillnader och underskottsavdrag redovisas endast i den mån det är sannolikt att dessa kommer att medföra lägre skatteutbetalningar i framtiden.

Leasing

I förbundet redovisas samtliga leasingavtal som operationell leasing. Leasingavgiften kostnadsförs över löptiden med utgångspunkt från utnyttjandet.

I enlighet med K3 redovisas i koncernen finansiella leasingavtal som anläggningstillgång. De avtal som klassificeras som finansiell leasing utgörs av leasing av personalbilar i Unionen.

Redovisningen som finansiell leasing innebär att anskaffningsvärden redovisas som materiell anläggningstillgång. Den leasade tillgången skrivs av över nyttjandeperioden (leasingperioden). Åtagandet till leasgivaren för kontraktperioden redovisas som kortfristig skuld till den del som förfaller inom ett år och långfristig skuld till den del som förfaller till senare än ett år.

Fordringar

Fordringar har efter individuell värdering upptagits till belopp varmed de beräknas inflyta.

Immateriella anläggningstillgångar

Immateriella anläggningstillgångar kostnadsförs vart efter de uppkommer.

Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med avskrivningar. I anskaffningsvärdet ingår utgifter som direkt kan hänföras till förvärvet av tillgången.

När en komponent i en anläggningstillgång byts ut, utranteras eventuell kvarvarande del av den gamla komponenten och den nya komponentens anskaffningsvärde aktiveras.

Tillkommande utgifter som avser tillgångar som inte delas upp i komponenter läggs till anskaffningsvärdet till den del tillgångens prestanda ökar i förhållande till tillgångens värde vid anskaffningstidpunkten. Utgifter för löpande reparation och underhåll redovisas som kostnader.

I samband med fastighetsförvärv bedöms om fastigheten väntas ge upphov till framtida kostnader för rivning och återställande av platsen. I sådana fall görs en avsättning och anskaffningsvärdet ökas med samma belopp.

Realisationsvinst respektive realisationsförlust vid avyttring av en anläggnings-tillgång redovisas som Övriga intäkter respektive Driftskostnader.

Materiella anläggningstillgångar skrivs av systematiskt över tillgångens bedömda nyttjandeperiod. När tillgångarnas avskrivningsbara belopp fastställs, beaktas i förekommande fall tillgångens restvärde. Avskrivningarna redovisas som en egen post i resultaträkningen. Fastigheternas mark har obegränsad nyttjandeperiod och skrivs inte av. Linjär avskrivningsmetod används för övriga typer av materiella tillgångar.

Har en materiell anläggningstillgång på balansdagen ett lägre värde än det bokförda värdet skrivs tillgången ned till detta värde om det kan antas att värdenedgången är bestående.

Följande avskrivningstider tillämpas:

Materiella anläggningstillgångar

Stomme	50-100 år
Fasad, yttertak och fönster	40-60 år
Installationer	20-40 år
Inre ytskikt	10-20 år
Byggnadsinventarier	5-10 år

Övriga materiella anläggningstillgångar

Inventarier, verktyg och installationer	5 år
Datorer	3 år

Finansiella anläggningstillgångar

Aktier och andelar

Investeringar i värdepapper bedöms som en långfristig placering och värderas till anskaffningsvärde. Alla marknadsnoterade värdepapper portföljvärderas, vilket innebär att alla placeringar ses som ett gemensamt innehav. Nedskrivning sker när portföljens marknadsvärde understiger det bokförda värdet avseende noterade värdepapper. För onoterade värdepapper sker nedskrivning av enskilda innehav vid bestående värdenedgång.

Unionen tillämpar inte säkringsredovisning avseende derivatinstrument som innehas.

Obligationer

Obligationer värderas till upplupet anskaffningsvärde.

Kortfristiga placeringar

Räntebärande placeringar har värderats till upplupet anskaffningsvärde.

Avsättningar

Unionen redovisar som avsättningar kostnader för avtalspensioner, avgångsvederlag och medel reserverade för att utbetalas till Unionens Studiestipendiestiftelser. Avsättningar för pensioner och avgångsvederlag redovisas som kostnad när avtal är ingånget eller en ömsesidig förväntan har skapats hos båda parter. I koncernen tillkommer avsättningar för oreglerade skador i inkomstförsäkringsbolaget Medlemsförsäkringar och upp-skjuten skatteskuld. Avsättning för oreglerade skador ska täcka de förväntade kostnaderna för ej slutreglerade skador inklusive de skador som inträffat men ännu inte anmälts till bolaget. Avsättningen inkluderar förväntad framtida kostnadsökning plus samtliga kostnader för skadereglering. Avsättning för oreglerade skador beräknas kollektivt. Som underlag används antal rapporterade skador per kvartal och skadeår och erfarenhet av medelskada. Som uppskjuten skatteskuld redovisas latent skatt på obeskattade reserver samt latent skatt för temporära skillnader mellan bokförda och skattemässiga värden.

Bedömningar och uppskattningar i de finansiella rapporterna

Att upprätta de finansiella rapporterna i dotterbolaget Unionen Medlemsförsäkring AB i enlighet med lagbegränsad IFRS kräver att försäkringsföretagets ledning gör bedömningar och uppskattningar samt antaganden som påverkar tillämpningen av redovisningsprinciperna och de redovisade beloppen av tillgångar, skulder, intäkter och kostnader.

Uppskattningarna och antagandena är baserade på historiska erfarenheter och ett antal andra faktorer som under rådande förhållanden synes vara rimliga. Resultatet av dessa uppskattningar och antaganden används sedan för att bedöma de redovisade värdena på tillgångar och skulder som inte annars framgår tydligt från andra källor. Verkliga utfall kan avvika från dessa uppskattningar och bedömningar.

En källa för bedömningar och osäkerheter är värdet på de åtaganden som ligger i de försäkringskontrakt som bolaget har tecknat. En annan källa till bedömningar och osäkerhet är värderingen av finansiella tillgångar.

Uppskattningar och antaganden ses över regelbundet. Ändringar av uppskattningar redovisas i den period ändringen görs om ändringen endast

påverkat denna period, eller i den period ändringen görs och framtida perioder om ändringen påverkar både aktuell period och framtida perioder.

I koncernen i övrigt finns inte några väsentliga poster som baseras på uppskattningar och bedömningar.

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen upprättas enligt den indirekta metoden dvs den utgår från organisationens resultat. Det redovisade kassaflödet omfattar endast transaktioner som medför in- och utbetalningar. Som likvida medel klassificeras kassa- och banktillgodohavanden.

Koncernuppgifter

Unionen äger samtliga aktier i Unionens Egenföretagare Service AB org nr 556550-0302, Klara Norra Fastigheter AB, org nr 556237-5146 och Unionen Medlemsförsäkring AB, org nr 516401-6791. Klara Norra Fastigheter AB äger samtliga aktier i Tjänstemännens Utbildningshus AB, org nr 556458-0990 och Fastighetsbolaget Västmannen AB, org nr 556943-7246.

Andelar i intressebolag

Koncernens innehav av andelar i ett företag som inte är dotterföretag men där koncernen utövar ett betydande men inte bestämmande inflytande klassificeras som innehav av andelar i intressebolag.

Intresseföretag föreligger då koncernen innehar mer än 20 % men mindre än 50 % av rösterna i den juridiska personen. Intressebolagen saknar syfte att bereda aktieägare vinst och därmed tas inte resultatandel och kapitalandel upp i koncernredovisningen.

Koncernbidrag

Erhållna och lämnade koncernbidrag redovisas som bokslutsdisposition.

Andelar i koncernföretag

Andelar i koncernföretag redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för eventuella nedskrivningar.

Not 2 Medlemsintäkter

	2016		2015	
	Antal	Avgift	Antal	Avgift
Yrkesverksamma medlemmar	527 985	50-225/mån	508 750	50-225/mån
Egenföretagare -Unionen	9 726	100-125/mån	9 107	100-125/mån
-Serviceavg	9 726	250/mån	9 107	250/mån
Studerande (inkl TRIA)	43 222	100/utbildning	42 208	100/utbildning
Pensionär	62 736	100/år	62 064	100/år
Totala medlemsintäkter förbundet		1 208 593		1 203 001
Totalt koncernen		1 234 437		1 223 941

Not 3 Nettoomsättning

	Koncern		Förbund	
	2016	2015	2016	2015
Hysesintäkter	218	2 621	218	2 621
Försäljning av tjänster	12 997	13 744	16 249	17 575
Annonsintäkter	4 199	5 006	4 429	5 371
	17 414	21 371	20 896	25 567

Not 4 Övriga intäkter

	Koncern		Förbund	
	2016	2015	2016	2015
Skadeståndersättning	115	1 486	115	1 486
Domstolsintäkter	1 236	672	1 236	672
Övriga intäkter	904	1 196	904	1 196
	2 255	3 354	2 255	3 354

Not 5 Medelantalet anställda, löner och arvoden

Medelantal anställda	Koncern		Förbund	
	2016	2015	2016	2015
Män	408	389	399	386
Kvinnor	588	586	584	586
Totalt	996	975	983	972
Könsfördelning styrelse och ledning				
Förbundsordförande, styrelse				
Män	15	17	8	8
Kvinnor	13	11	7	7
Totalt	28	28	15	15
Kanslichef, VD dotterbolag				
Män	2	2	0	0
Kvinnor	2	2	1	1
Totalt	4	4	1	1
Förbundets ledningsgrupp				
Män			4	4
Kvinnor			4	2
Totalt			8	6
Löner, arvoden och sociala kostnader				
Förbundsordförande, styrelse	4 568	7 064	4 435	6 972
Kanslichef, VD dotterbolag	3 550	3 461	1 275	1 273
Förbundets ledningsgrupp	7 363	7 984	7 363	7 984
Övriga anställda	515 731	483 697	510 620	478 887
Summa	531 212	502 206	523 693	495 116
Sociala kostnader	301 577		299 588	
varav betalda pensionskostnader	135 006		133 501	

Pensionskostnader för kanslichef och styrelse uppgår till 1 776 tkr (1 690 tkr) under året. Under året har utbetalningar för avtalspensioner på 21 390 tkr (23 563 tkr) förts mot tidigare reserveringar.

I löner, arvoden och sociala kostnader ingår 7 210 tkr (10 950 tkr) avseende ersättning till förbundsordförande och förbundsstyrelsen som i resultaträkningen redovisas som verksamhetskostnad.

Specifikation av utbetalda löner, andra ersättningar och sociala kostnader styrelse och kanslichef:	2016	2015
Förbundsordförande		
Löner och andra ersättningar	1 324	3 434
Pensionspremier ITP avtal	460	1 143
Sociala kostnader	416	1 079
Totalt	2 200	5 656
1:e och 2:e vice ordförande		
Löner och andra ersättningar	2 116	2 495
Pensionspremier	921	643
Sociala kostnader	665	783
Totalt	3 702	3 921
Kanslichef		
Löner och andra ersättningar	1 275	1 273
Pensionspremier	395	381
Sociala kostnader	401	400
Totalt	2 071	2 054

Löner och arvoden till ordföranden och övriga ledamöter beslutas av kongressen, ersättning till kanslichef beslutas av presidiegruppen.

forts. Not 5 Medelantalet anställda, löner och arvoden

Villkor kanslichef och förbundsordförande

För kanslichefen finns avtal om ett avgångsvederlag motsvarande 21 månadslöner vid frånträdande av befattningen.

För förbundsordförande finns avtal om ett avgångsvederlag motsvarande 18 månadslöner vid frånträdande av befattningen.

Not 6 Driftskostnader

	Koncern		Förbund	
	2016	2015	2016	2015
Personalkostnader	-805 727	-765 371	-806 481	-766 486
Baskostnader	-160 274	-138 885	-164 177	-196 212
Verksamhetskostnader:				
En starkare kraft	-147 052	-157 214	-147 052	-157 214
Ett bättre medlemskap	-79 696	-84 915	-389 519	-411 678
Ett bättre arbetsliv och bättre arbetsmarknad	-135 196	-126 230	-135 196	-126 230
En utvecklande organisation	-226 484	-228 231	-203 952	-213 269
	-1 554 429	-1 500 846	-1 846 377	-1 871 089

Not 7 Leasingavtal

Operationell leasing - leasegivare

Framtida minimileasingavgifter som kommer att erhållas avseende icke uppsägningsbara leasingavtal.

	Koncern		Förbund	
	2016	2015	2016	2015
Förfaller till betalning inom 1 år	55 482	52 935	-	-
Förfaller till betalning inom 1-5 år	199 021	100 197	-	-
Förfaller till betalning senare än 5 år	37 647	10 455	-	-
Under perioden intäktsförda leasingavgifter	60 325	57 548	-	-

Erhållna leasingavgifter avser hyreskontrakt i koncernens fastighetsbolag.

Inga leasingavtal redovisas som finansiella leasingavtal.

Operationell leasing - leasetagare

Framtida minimileasingavgifter som kommer att erläggas avseende icke uppsägningsbara leasingavtal.

	Koncern		Förbund	
	2016	2015	2016	2015
Förfaller till betalning inom 1 år	36 055	24 501	37 554	30 666
Förfaller till betalning inom 1-5 år	67 018	25 576	67 018	25 576
Förfaller till betalning senare än 5 år	9 015	-	9 015	-
Under perioden kostnadsförda leasingavgifter	44 636	28 315	51 145	87 585

Erlagda leasingavgifter avser till huvuddelen hyra av lokaler och skrivare.

I förbundet inkluderar uppgifterna även operationell leasing av personalbilar som i koncernen redovisas som finansiell leasing.

Finansiella leasingavtal - leasetagare

	Koncern	
	2016	2015
Tillgångar från finansiella leasingavtal ingår i balansräkningen enligt nedan:		
Inventarier, verktyg och installationer	11 420	11 039
Förfaller till betalning inom 1 år	3 055	2 962
Förfaller till betalning inom 1-5 år	4 523	5 751
Förfaller till betalning senare än 5 år	-	-

Not 8 Arvode till revisorer

	Koncern		Förbund	
	2016	2015	2016	2015
Ersättning till revisorer				
Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB				
Revisionsuppdrag	-517 305	-1 294 069	-483 000	-906 681
Övriga tjänster	-928 019	-1 281 306	-874 531	-1 221 719
Ernst & Young AB				
Revisionsuppdrag	-1 278 935	-	-869 000	-
Övriga tjänster	-562 710	-	-474 585	-

Not 9 Inventarier, verktyg och installationer

	Koncern		Förbund	
	2016	2015	2016	2015
Akkumulerade anskaffningsvärden				
Vid årets början	176 527	155 830	145 049	126 974
Nyanskaffningar	23 029	21 002	19 255	18 075
Avyttringar och utrangeringar	-29 022	-305	-29 022	-
Justering finansiell leasing	-949	-	-	-
	169 585	176 527	135 282	145 049
Akkumulerade avskrivningar enligt plan				
Vid årets början	-129 736	-113 556	-116 322	-103 583
Avyttringar och utrangeringar	28 872	284	28 872	-
Justering finansiell leasing	540	-	-	-
Årets avskrivning	-18 054	-16 464	-13 951	-12 739
	-118 378	-129 736	-101 401	-116 322
Planenligt restvärde vid årets slut	51 207	46 791	33 881	28 727
Inventarier som innehas under finansiella leasingavtal ingår med följande belopp				
Anskaffningsvärde	16 927	14 101		
Akkumulerade avskrivningar	-5 507	-3 062		

I enlighet med K3 redovisas i koncernen finansiella leasingavtal som anläggningstillgång.

De avtal som klassificeras som finansiell leasing utgörs av leasing av personbilar.

I förbundet redovisas samtliga leasingavtal som operationell leasing. Leasingavgifterna kostnadsförs i förbundet över löptiden med utgångspunkt från utnyttjandet.

Under övriga kort- respektive långfristiga skulder i koncernen har beaktats framtida betalningar avseende finansiell leasing.

Not 10 Premieintäkter

	Koncern	
	2016	2015
Direkt försäkring, Sverige	357 084	372 630
Premieinkomsten avser försäkringsavtal tecknade i Sverige		
Varav ingår i medlemsavgifter	-309 824	-326 763
Premie för avgiven återförsäkring		
Premie för hela avtalsperioden	-7 900	-
Förändring av skuld för återförsäkringspremie	-	-8 000
Totala premieintäkter	39 360	37 867

Not 11 Driftskostnader Försäkringsörelsen

	Koncern	
	2016	2015
Totala driftskostnader i resultaträkningen fördelas enligt följande:		
Kapitalförvaltningskostnader	-78	-71
Skaderegleringskostnader	-4 936	-5 424
Administrationskostnader försäkring	-10 528	-10 901
	-15 542	-16 396

Koncernens försäkringsbolag saknar försäljningskostnader som har ett direkt samband med tecknande av försäkringsavtal, då Unionens medlemmar som är anslutna till en a-kassa kollektivt är anslutna till försäkringsbolaget.

	2016	2015
Totala driftskostnader		
Personal	-5 918	-5 869
Kostnader för system, drift och förvaltning	-6 446	-6 137
Lokalkostnad	-	-
Övriga kostnader	-3 178	-4 390
	-15 542	-16 396

Not 12 Byggnader och mark

	Koncern	
	2016	2015
Ingående anskaffningsvärde	498 991	494 487
Årets aktiveringar	7 138	4 504
Utgående ackumulerade anskaffningsvärde	506 129	498 991
Ingående avskrivningar	-83 875	-76 779
Årets avskrivningar	-6 353	-7 096
Utgående ackumulerade avskrivningar	-90 228	-83 875
Ingående uppskrivningar	184 684	190 090
Årets avskrivningar på uppskrivet belopp	-5 406	-5 406
Utgående ackumulerade uppskrivningar	179 278	184 684
Planenligt restvärde vid årets slut	595 179	599 800
Taxeringsvärden, byggnader	823 000	770 000
Taxeringsvärden, mark	601 462	545 570
Marknadsvärde förvaltningsfastigheter	2 483 889	2 105 495

Not 13 Driftskostnader Fastighetsförvaltning

	Koncern	
	2016	2015
Drifts- och förvaltningskostnader	-9 914	-11 259
Underhållskostnader	-6 894	-11 354
Fastighetsskatt	-12 856	-12 013
Övriga externa kostnader	-6 774	-17 385
Personalkostnader	-3 058	-2 757
Avskrivning av materiella anläggningstillgångar	-12 877	-12 457
Förlust vid avyttring av inventarier	-	-18
	-52 373	-67 243

Not 14 Resultat värdepapper

	Koncern		Förbund	
	2016	2015	2016	2015
Utdelningar	529 888	524 995	529 878	524 987
Realisationsvinster	467 470	1 273 029	467 185	1 272 433
Realisationsförluster	-167 180	-99 315	-157 023	-98 053
Värdereglering onoterat innehav	9 910	13 666	9 910	13 666
Övriga finansiella anläggningstillgångar	-	1 811	-	1 518
Resultat värdepapper	840 088	1 714 186	849 950	1 714 551

Med värdereglering avses förändring i resultatandel från kommanditbolag.

Not 15 Skatt på årets resultat

	Koncern		Förbund	
	2016	2015	2016	2015
Redovisat resultat före skatt	408 181	1 236 798	309 610	829 983
Justering för resultat ej skattepliktig verksamhet	278 519	230 960	592 831	617 947
Justering skillnad skattepliktigt resultat i koncernbolag och redovisade resultat i koncernen	312 780	382 311		
Skattepliktigt resultat	999 480	1 850 069	902 441	1 447 930
Skatt enligt aktuell skattesats (22 %)	-219 886	-407 015	-198 537	-318 545
Skatteeffekt avdragsgilla kostnader kapitalförvaltning	4 748	2 902	4 748	2 902
Skatteeffekt av schablonränta på periodiseringfond samt investeringsfond	-2 344	-2 093	-2 344	-2 093
Skatt hänförlig till korrigeringar tidigare år	3 047	-	3 047	-
Ej skattepliktiga rearesultat	9 391	19 638	9 391	19 638
Justering skattepliktiga ränteintäkter	4 403	-466	4 403	-466
Övriga poster	806	-3 726	928	-2 910
Skatt på årets resultat	-199 835	-390 760	-178 364	-301 473
Genomsnittlig effektiv skattesats	49%	32%	58%	36%

Not 16 Andelar i intresseföretag

Direkt ägda	Bokfört värde	Antal andelar
Collectum AB	20	200
Futurion AB	5 752	403

Intressebolagen saknar syfte att bereda aktieägare vinst och därmed tas inte resultatandel och kapitalandel upp i koncernredovisningen.

	Koncern		Förbund	
	2016	2015	2016	2015
Ingående anskaffningsvärden	20	20	20	20
Årets anskaffningar	5 752	-	5 752	-
Utgående redovisat värde	5 772	20	5 772	20

Aktieinnehavet om 403 aktier i Futurion AB (tidigare under namnet TCO Tankesmedja) erhöles som en gåva 2015. Det bokförda värdet på 5 752 tkr avser inbetalt aktieägartillskott under 2016.

Not 17 Andelar och andra långfristiga värdepappersinnehav

	Koncern		Förbund	
	2016	2015	2016	2015
Akkumulerade anskaffningsvärden				
Vid årets början	8 474 144	8 294 900	8 420 774	8 189 153
Inköp av andelar	3 332 670	2 532 569	3 205 126	2 281 916
Försäljning av andelar	-1 900 892	-896 541	-1 894 136	-868 867
Värderegleringar	-70 896	4 595	-64 676	10 590
Omklassificeringar	-640 094	-1 461 378	-611 137	-1 192 018
	9 194 932	8 474 145	9 055 951	8 420 774

Specifikation av andelar och andra långfristiga värdepappersinnehav

	Koncern 2016		Förbund 2016	
	Bokfört värde	Marknadsvärde	Bokfört värde	Marknadsvärde
Börsnoterade svenska aktier	4 602 463	11 768 186	4 602 463	11 768 186
Börsnoterade utländska aktier	2 549 316	4 120 660	2 549 316	4 120 660
Fondandelar	134 017	697 291	134 017	697 291
Aktier ej börsnoterade	72 450	72 450	72 450	72 450
Ideella placeringar	2 667	2 667	2 667	2 667
Obligationer	1 834 019	1 849 064	1 695 038	1 709 798
	9 194 932	18 510 318	9 055 951	18 371 052

	Koncern 2015		Förbund 2015	
	Bokfört värde	Marknadsvärde	Bokfört värde	Marknadsvärde
Börsnoterade svenska aktier	4 362 138	11 027 696	4 362 138	11 027 696
Börsnoterade utländska aktier	1 684 116	2 600 738	1 684 116	2 600 738
Fondandelar	132 537	450 713	132 537	450 713
Aktier ej börsnoterade	67 178	67 178	67 178	67 178
Ideella placeringar	2 691	2 691	2 691	2 691
Obligationer	2 225 485	2 247 339	2 172 114	2 193 913
	8 474 145	16 396 355	8 420 774	16 342 929

Med värdereglering avses värdeförändring avseende onoterade innehav samt upplupet anskaffningsvärde obligationer.

Not 18 Andra långfristiga fordringar

	Koncern		Förbund	
	2016	2015	2016	2015
Vid årets början	39	118	39	108
Reglerade fordringar	-	-10	-	-
Omklassificeringar	-	-69	-	-69
	39	39	39	39

Not 19 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	Koncern		Förbund	
	2016	2015	2016	2015
Upplupna ränteintäkter	27 901	55 802	26 199	51 392
Upplupna bidrag	7 188	7 883	7 188	7 883
Övriga poster	23 425	45 353	22 132	44 101
	58 514	109 038	55 519	103 376

Not 20 Kortfristiga placeringar

	Koncern		Förbund	
	2016	2015	2016	2015
Statsskuldväxlar, Certifikat	1 339 807	1 284 954	1 149 807	1 284 954
Obligationer	640 094	1 461 378	611 137	1 192 018
	1 979 901	2 746 332	1 760 944	2 476 972

	Koncern 2016		Förbund 2016	
	Bokfört värde	Marknadsvärde	Bokfört värde	Marknadsvärde
Statsskuldväxlar, Certifikat	1 339 807	1 342 519	1 149 807	1 151 918
Obligationer	640 094	645 598	611 137	616 450
	1 979 901	1 988 117	1 760 944	1 768 368

Not 21 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser

	Koncern		Förbund	
	2016	2015	2016	2015
Ingående avsättning	67 702	75 455	67 702	75 455
Anspråktaget under året	-30 388	-48 143	-30 388	-48 143
Avsatt under året	18 858	40 390	18 858	40 390
Utgående avsättning	56 172	67 702	56 172	67 702

Not 22 Övriga avsättningar

	Koncern		Förbund	
	2016	2015	2016	2015
Ingående avsättning	326 647	396 815	144 359	174 359
Anspråktaget under året	-157 102	-201 878	-30 000	-30 000
Avsatt under året	150 649	131 710	-	-
Utgående avsättning	320 194	326 647	114 359	144 359

Posterna avser avsättningar till Unionens studiestipendiestiftelse samt avsättningar för oreglerade skador avseende försäkringsrörelsen.

Not 23 Uppskjuten skatt

	Koncern	
	2016	2015
Uppskjuten skatteskuld på skillnaden mellan det bokförda värdet på fastigheterna och det skattemässiga värdet	7 174	8 193
Uppskjuten skatteskuld avseende obeskattade reserver	683 973	661 501
	691 147	669 694

Not 24 Långfristiga skulder

	Koncern	
	2016	2015
Förfaller mellan 1 och 5 år efter balansdagen		
Skulder avseende finansiella leasingavtal	4 991	7 709
	4 991	7 709

Not 25 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	Koncern		Förbund	
	2016	2015	2016	2015
Förutbetalda hyror	10 410	6 003	-	-
Semesterlöneskuld	171 182	166 615	168 161	164 077
Övriga upplupna personalkostnader	69 511	64 311	68 830	60 185
Övriga poster	15 865	31 977	10 784	24 037
	266 968	268 906	247 775	248 299

Not 26 Inköp och försäljning mellan koncernföretag

	Förbund	
	2016	2015
Andel av årets totala inköp som skett från andra företag inom koncernen	16,40%	21,00%
Andel av årets totala försäljning som skett från andra företag inom koncernen	0,29%	0,33%

Not 27 Förändring av periodiseringsfond

	Förbund	
	2016	2015
Periodiseringsfond, årets avsättning	-265 000	-448 400
Periodiseringsfond, årets återföring	103 500	29 000
	-161 500	-419 400

Not 28 Andelar i koncernföretag

	Förbund	
	2016	2015
Vid årets början	47 058	47 058
Årets förändring	-	-
	47 058	47 058

Specifikation av innehav av aktier och andelar i koncernföretag

Dotterföretag/Org nr	Andel i %	Bokfört värde 2016	Resultat	Eget kapital	Antal andelar
Klara Norra Fastigheter AB, Org nr 556237-5146	100	358	-3 829	534 835	1 000
Unionen Egenföretagare Service AB, Org nr 556550-0302	100	100	-2	24 331	100
Unionen Medlemsförsäkring AB, Org nr 516401-6791	100	46 600	53 659	47 488	46 600
		47 058			

Samtliga bolag har säte i Stockholm.

Not 29 Långfristiga fordringar koncernbolag

	Förbund	
	2016	2015
Vid årets början	43 330	20 000
Nyupptagna lån	140 150	43 330
Reglerade fordringar	-	-20 000
	183 480	43 330

Not 30 Obeskattade reserver

	Förbund	
	2016	2015
Periodiseringsfonder		
* Avsatt vid taxering 2011	-	103 500
* Avsatt vid taxering 2012	111 703	111 703
* Avsatt vid taxering 2013	294 500	294 500
* Avsatt vid taxering 2014	441 000	441 000
* Avsatt vid taxering 2015	484 000	484 000
* Avsatt vid taxering 2016	448 400	448 400
* Avsatt vid taxering 2017	265 000	-
	2 044 603	1 883 103

Av obeskattade reserver utgör 449 813 tkr (414 283 tkr) uppskjuten skatt.

Not 31 Ställda säkerheter

	Koncern		Förbund	
	2016	2015	2016	2015
Ställda säkerheter				
Ställda panter till förmån för försäkringstagare	403 100	359 435	Inga	Inga

Not 32 Eventualförpliktelser

	Koncern		Förbund	
	2016	2015	2016	2015
Eventualförpliktelser				
TCO borgensring	268 856	258 929	268 856	258 929
SEB lågräntelån	-	92	-	92
Övrig personal	-	200	-	200
Kvarstående åtaganden onoterade värdepapper	35 537	25 533	35 537	25 533
Totalt	304 393	284 754	304 393	284 754

År 2007 tecknades ett avtal med SPP rörande pensionsuppräknning för fd anställda med tjänstepension kvar i SPP. Avtalet säkerställer att pensionärerna ska hållas skadeslösa om inte SPP kan följa Alectas årliga uppräknning av ITP.

1982 tecknades ett avtal mellan TCO-förbunden att garantera varandra borgen för att kunna belåna sina reala säkerheter för att erhålla likvida medel vid konflikt. Borgensringen avskaffades 3 april 2017.

Not 33 Väsentliga händelser efter balansdagens slut

I februari nådde Unionen en överenskommelse med Almega om att alla medlemmar på Almegas område ska få flexpension i de kommande avtalen. Den ordinarie avtalsrörelsen pågår nu för fullt.

Not 34 Disposition av årets resultat

Förbundsstyrelsen föreslår följande resultatdisposition:

Årets resultat	131 246 101
Balanserat resultat	-1 028 929 947
Totalt	-897 683 846
Disponeras enligt följande:	
Avsättning till konfliktfond	152 001 573
Balanseras i ny räkning	-1 049 685 419
Totalt	-897 683 846

Specifikation av kapitalplaceringar i Unionen Koncern per 2016-12-31

OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR

Svenska räntebärande värdepapper

Värdepapper	Antal/ Nominellt Belopp	Upplupet anskaffningsvärde tkr
Hemsö Fast företagscertifikat 170508	100 000 000	100 000
Rikshem företagscertifikat 170208	50 000 000	50 000
Rikshem företagscertifikat 170313	160 000 000	160 000
Statsskuldväxel 20170215	53 000 000	53 000
Statsskuldväxel 20170621	677 000 000	677 000
Sv Volkswagen Finans företagscertifikat 170424	150 000 000	149 900
Sv Volkswagen Finans företagscertifikat 170510	50 000 000	49 971
Sv Volkswagen Finans företagscertifikat 170522	50 000 000	49 965
Sv Volkswagen Finans företagscertifikat 170530	50 000 000	49 971
Summa räntebärande värdepapper		1 339 807

ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR

Svenska aktier

Värdepapper	Antal/Nominellt Belopp	Anskaffningsvärde tkr	Marknadsvärde tkr
RÅVAROR			
SKOG			
Stora Enso Oyj	5 297 200	237 500	518 861
Svenska Cellulosa AB B	130 393	8 498	33 550
INDUSTRI			
BYGG OCH ANLÄGGNINGSRELATERAT			
Bonava AB B	1 096 899	27 881	154 882
Lindab International AB	1 237 458	70 964	90 396
NCC AB B	1 096 899	49 567	247 241
INDUSTRIELLA KONGLOMERAT			
Alfa Laval AB	77 004	7 125	11 612
Elos AB B	219 500	4 220	21 621
FORDON OCH MASKINER			
Saab AB B	2 900 828	381 142	987 732
Sandvik AB	237 400	22 396	26 755
SKF AB B	768 914	84 719	128 870
Trelleborg AB B	1 071 169	25 482	192 061
Volvo AB A	1 186 400	63 992	127 182
Volvo AB B	8 925 142	748 835	949 635
TRANSPORT			
SAS AB	4 150 359	99 863	57 898
ÖVRIG INDUSTRI			
Consilium AB B	77 014	3 395	7 336
KONSUMENTVAROR			
SÄLLANKÖPSVAROR			
Autoliv Inc SDB	214 954	71 687	220 973
Electrolux AB B	3 092 955	187 805	699 936
Hennes & Mauritz AB B	3 180 000	280 450	805 812
Husqvarna AB A	88 800	0	6 269
Husqvarna AB B	296 000	11 448	20 972
MQ Holding AB	1 100 000	17 635	39 820
New Wave	754 758	22 245	41 700
Nilömgruppen AB B	324 400	6 283	25 222
HÄLSOVÅRD			

LÄKEMEDEL			
Astra Zeneca PLC	312 292	99 221	155 240
BIOTEKNIK			
Alligator Bioscience AB	1 140 886	43 706	39 703
Hansa Medical AB	143 000	10 010	16 660
Medivir AB B	1 032 172	60 968	101 153
FINANS			
BANK & FÖRSÄKRING			
Nordea Bank AB	8 606 180	564 233	871 804
SEB AB A	8 162 037	115 072	779 883
Swedbank AB A	7 167 250	288 665	1 578 945
Svenska Handelsbanken AB B	630 000	6 250	77 742
INVESTMENT- OCH FÖRVALTNINGSBOLAG			
Investor AB A	360 000	12 418	121 248
Investor AB B	1 818 012	69 273	619 033
Kinnevik AB B	3 310 812	48 524	722 750
IT			
IT OCH INTERNETKONSULTER			
Know It AB	631 968	33 922	56 719
Prevas AB	300 000	4 432	3 960
Proact AB	370 000	30 681	54 020
PROGRAMVARA			
Cinnober Financial Technology AB	260 000	15 240	51 740
TELEKOMMUNIKATION			
TELE OCH DATAKOMMUNIKATION			
Ericsson AB B	13 060 000	473 473	698 710
TELEOPERATÖRER			
Telia Company AB	5 606 618	216 328	205 819
TJÄNSTER			
TJÄNSTER			
Securitas AB B	712 887	50 209	102 228
Studsвик AB	152 709	5 639	9 086
Transcom AB	976 098	21 067	85 409
Summa Svenska aktier		4 602 463	11 768 186
Utländska aktier			
Värdepapper	Antal/Nominellt Belopp	Anskaffningsvärde tkr	Marknadsvärde tkr
RÅVAROR			
OLJA OCH GAS			
Surgutneftegaz JSC pref	9 000 000	3 665	42 710
SKOG			
Metsä Board Corp B	4 612 763	86 590	300 119
KRAFT			
Enel Ente Nazionale per L'energia	3 276 600	95 181	131 393
Energobytt OJSC	738 577	0	0
Interreg. Distr. Grid Co of the Ural	145 235 082	4 318	3 535

Lenenergo pref	6 600 000	8 242	44 340
North Western Energy Man CO pref	6 600 000	0	0
Second Gen CO of Wholesale El Market	3 606 504	19 157	267
Territory Generating CO No 1	11 756 379 650	0	26 095

INDUSTRI

BYGG OCH ANLÄGGNINGSRELATERAT

Caverion OYJ	2 364 424	97 381	179 306
Cramo OYJ	1 000 000	91 990	227 792
Heidelberg Cement AG	265 000	159 884	224 890
Heijmans NV	700 000	53 408	36 998

FORDON OCH MASKINER

Renault	480 000	284 201	388 412
Daimler AG	516 600	272 799	349 816

KONSUMENTVAROR

SÄLLANKÖPSVAROR

Metro AG	675 000	161 119	204 140
Royal Philips NV	660 000	109 877	183 267

HÄLSOVÅRD

LÄKEMEDEL

Sanofi Aventis	169 106	81 683	124 517
----------------	---------	--------	---------

FINANS

BANK & FÖRSÄKRING

Banque Nationale de Paris	747 300	285 649	433 264
Caixabank SA	12 290 344	279 230	369 519
Credit Agricole SA	4 542 100	260 641	512 325
Skandiabanken ASA	2 500 000	114 401	185 109
Unicredit SPA	4 080 000	79 901	106 808

ÖVRIGT

VALUTATERMIN

EUR/SEK 171214			5 573
EUR/SEK 171218			40 465

Summa Utländska aktier		2 549 316	4 120 660
-------------------------------	--	------------------	------------------

Fondandelar

Värdepapper	Antal/Nominellt Belopp	Anskaffningsvärde tkr	Marknadsvärde tkr
SEB Asienfond Ex Japan Lux	674 461	23 309	52 584
SEB Asienfond Ex Japan	6 783 357	83 267	114 812
Balkanfonden	435 508	7 042	6 097
Russian Prosperity Fund	281 707	20 389	523 799
Övriga fondandelar		10	
Summa Fondandelar		134 017	697 291

Räntebärande värdepapper

Värdepapper	Antal/ Nominellt Belopp	Upplupet anskaffningsvärde tkr	Marknads- värde tkr
Hemsö Fast AB obl 105 14/170620	33 000 000	33 369	33 376
NB Hypotek 5528 11/170621	122 000 000	123 376	124 056
NB Hypotek 5529 12/180620	177 000 000	179 740	183 197
NB Hypotek 5530 13/190619	90 000 000	94 343	95 203
Rikshem AB obl 116 15/180507	30 000 000	29 966	30 065
SCBC 133 09/170621	39 000 000	39 675	39 838
SCBC 134 09/180321	90 000 000	94 208	94 900
SCBC 139 12/181219	120 000 000	128 966	130 002
SCBC 140 13/190918	135 000 000	148 079	149 743
SCBC 141 14/200617	37 000 000	39 563	39 269
SEB obl 472 13/181009	100 000 000	104 600	105 343
SEB obl 570 11/170621	207 000 000	209 438	210 478
SEB obl 571 12/180620	105 000 000	107 983	110 222
SEB obl 572 13/190619	30 000 000	32 222	32 289
Statshypotek 1579 05/170621	53 000 000	54 169	54 637
Statshypotek 1580 12/180321	90 000 000	92 989	93 800
Statshypotek 1581 12/181219	135 000 000	142 285	143 595
Statshypotek 1582 13/190619	9 000 000	9 611	9 617
Statshypotek 1583 10/200617	17 000 000	19 503	19 365
Statsobl 1052 07/190312	43 000 000	47 021	47 657
Svenska Cellulosa AB 14/190402	37 000 000	38 570	38 795
Swedbank obl 186 10/171220	176 000 000	180 067	183 214
Swedbank obl 187 11/180919	132 000 000	139 624	141 211
Vasakronan lån 404 11/180823	130 000 000	139 745	140 577
Vasakronan obl 493 16/180316	45 000 000	45 000	45 154
Vasakronan obl 509 16/191018	200 000 000	200 000	199 060
Summa Räntebärande värdepapper		2 474 113	2 494 661

Övriga värdepapper

Värdepapper	Antal/Nominellt Belopp	Bokfört värde tkr
Swedestart Tech KB	345 284	617
Verdane Capital V KB	392 976	624
Verdane Capital VI KB	173 710	3 047
Verdane Capital VII KB	285 994	41 645
Verdane Capital VIII KB	224 656	21 404
Verdane Capital IX AB	10 620	2 650
Beactica AB	9 585	2 463
Summa Övriga värdepapper		72 450

Ideella placeringar

Värdepapper	Antal/Nominellt Belopp	Bokfört värde tkr
Investa Företagskapital AB	25 000	2 000
Samling Näringsliv Jämtland ek för	7 079	7
Kreditgarantiförening Jönköping ek för	30	200
Kreditgarantiförening Övre Norrland ek för	600	400
Riva del Sole	3 200	0
TCO Bergendal kurs/ konferens ek för	81	0
Övriga onoterade aktier		60
Summa Ideella placeringar		2 667

Unionen fortsätter att växa och bli starkare

Unionen fortsätter att visa en tydlig ökning av medlemsantalet, ökat fackligt engagemang på arbetsplatserna och ständig utveckling i verksamheten. Förbundsstyrelsen vill rikta ett varmt tack

till alla förtroendevalda och anställda för engagerade insatser under året i syfte att erbjuda Sveriges bästa fackliga medlemskap som bidrar till framgång, trygghet och glädje i arbetslivet.

Stockholm den 22 maj 2017

Peter Hellberg

Martin Johansson

Mikael Hansson

Victoria Kirchhoff

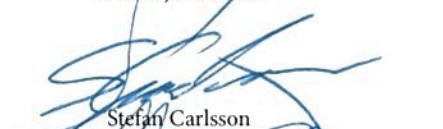
Theres Sysimetsä

Martin Linder

Ulrika Johansson

Stefan Carlsson

Helena Ahren

Ulf Olsson
Personalrepresentant

Marina Åman

Gun Karlsson

Hans Lindau

Björn Eklöm

Anna Goj
Personalrepresentant

Vår revisionsberättelse har avgivits ²⁴ maj 2017

Thomas Lönnström
Auktoriserad revisor
Ernst & Young AB

Karin Larsson

Kerstin Lindberg

Agneta Wintzell

Revisionsberättelse till förbundsrådet i Unionen

Org nr 802001-5759

Rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen och koncernredovisningen för räkenskapsåret 2016. Föreningens årsredovisning och koncernredovisning ingår på sidorna 13–42 i detta dokument.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen och koncernredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av moderföreningens och koncernens finansiella ställning per den 31 december 2016 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionsred i Sverige. Revisorernas ansvar enligt denna sed beskrivs närmare i avsnitten Den auktoriserade revisorns ansvar samt Den förtroendevalde revisorns ansvar.

Vi är oberoende i förhållande till föreningen enligt god revisorsred i Sverige. Jag som auktoriserad revisor har fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändå-målsenliga som grund för våra uttalanden.

Övriga upplysningar

Revisionen av årsredovisningen för år 2015 har utförts av en annan revisor som lämnat en revisionsberättelse daterad 5 april 2016 med omodifierade uttalanden i Rapport om årsredovisningen.

Annan information än årsredovisningen och koncernredovisningen

Det är styrelsen som har ansvaret för den andra informationen. Den andra informationen består av verksamhetsberättelsen (men innefattar inte årsredovisningen, koncernredovisningen och vår revisionsberättelse avseende denna).

Vårt uttalande avseende årsredovisningen och koncernredovisningen omfattar inte denna information och vi gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen är det vårt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen och koncernredovisningen. Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är vi skyldiga att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen och koncernredovisningen upprättas och att de ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta

en årsredovisning och koncernredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen ansvarar styrelsen för bedömningen av föreningens förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen avser att likvidera föreningen, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Den auktoriserade revisorns ansvar

Jag har att utföra revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionsred i Sverige.

Mitt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionsred i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen och koncernredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer jag riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen och koncernredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för mina uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar jag mig en förståelse av den del av föreningens interna kontroll som har betydelse för min revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala mig om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar jag lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar jag en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen. Jag drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om föreningens förmåga att fortsätta verksamheten. Om jag drar

slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste jag i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen och koncernredovisningen. Mina slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en förening inte längre kan fortsätta verksamheten.

- utvärderar jag den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen och koncernredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen och koncernredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.
- inhämtar jag tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis avseende den finansiella informationen för enheterna eller affärsaktiviteterna inom koncernen för att göra ett uttalande avseende koncernredovisningen. Jag ansvarar för styrning, övervakning och utförande av koncernrevisionen. Jag är ansvarig för mina uttalanden.

Jag måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Jag måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som jag identifierat.

De förtroendevalda revisorernas ansvar

Vi har att utföra en revision enligt revisionslagen och därmed enligt god revisionssed i Sverige. Vårt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen och koncernredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och om årsredovisningen och koncernredovisningen ger en rättvisande bild av föreningens och koncernens resultat och ställning.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalande

Utöver vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens förvaltning av Unionen för räkenskapsåret 2016.

Vi tillstyrker att föreningsstämman beviljar styrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalande

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige.

Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till föreningen enligt god revisorssed i Sverige. Jag som auktoriserad revisor har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för vårt uttalande.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förvaltningen.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis

för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot i något väsentligt avseende företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot föreningen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot föreningen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder den auktoriserade revisorn professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på den auktoriserade revisorns professionella bedömning och övriga valda revisorers bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för föreningens situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet.

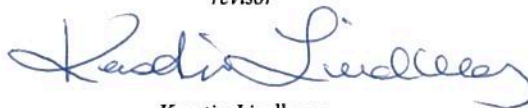
Stockholm 24 maj 2017

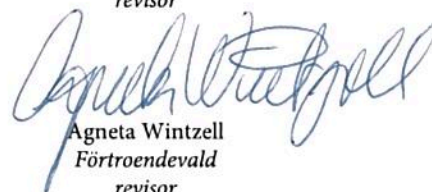
Thomas Lönnström
Auktoriserad revisor

Karin Larsson
Förtroendevald
revisor

Kerstin Lindberg
Förtroendevald
revisor

Agneta Wintzell
Förtroendevald
revisor

Representation

AI Pension, Arkitekter & Ingenjörer

Styrelse Hans Norin, ordförande

Alecta

Styrelse Martin Linder, ledamot
Magnus von Koch, ledamot
Cecilia Fahlberg, ledamot
Hanna Brandt Gonzalez, ledamot

Collectum

Styrelse Niklas Hjert, vice ordförande
Martin Wästfelt, suppleant

PP Pension

Styrelse Leif Nicklagård, ledamot
Martin Wästfelt, ledamot

PRI pensionsgaranti

Styrelse Hans Norin, ledamot
Gunilla Dahmm, ledamot

PRI Ideell förening

Styrelse Martin Wästfelt, ledamot
Hans Norin, ledamot

PTK

Styrelse Martin Linder, ordförande
Marina Åman, ledamot
Peter Hellberg, 1:e suppleant för Martin Linder
Leif Nicklagård, 2:e suppleant för Martin Linder
Martin Wästfelt, 1:e suppleant för Marina Åhman
Nicola Lewis, 2:e suppleant för Marina Åman

TCO

Styrelse Peter Hellberg, vice ordförande
Martin Linder, ledamot
Hanna Brandt Gonzalez, 1:e suppleant för Peter Hellberg
Magnus Kjellsson, 2:e suppleant för Peter Hellberg
Marina Åman, 1:e suppleant för Martin Linder
Leif Nicklagård, 2:e suppleant för Martin Linder

INTERNATIONELLA ORGANISATIONER

UNI

Exekutivkommitté Peter Hellberg, ledamot
Gun Karlsson, 1:e suppleant
Stefan Carlsson, 2:e suppleant

UNI Europa

Exekutivkommitté Peter Hellberg, ledamot
Marina Åman, 1:e suppleant
Gun Karlsson, 2:e suppleant

Arbetsutskott Peter Hellberg, ledamot

UNI-Europa Professionals & Managers (P&M)

Marina Åman, ledamot

UNI-Europa Women's Committee

Gun Karlsson, ledamot
Marina Åman, suppleant

UNI Global Women's Committee

Victoria Kirchhoff, suppleant

UNI ICTS

Styrelse Peter Hellberg, ledamot

UNI-Europa ICTS

Styrkommitté Peter Hellberg, vice ordförande

UNI-Norden ICTS

Styrkommitté Peter Hellberg, ordförande

UNI Europa Handels

Styrkommitté Peter Hellberg, suppleant

Nordiska Handels

Arbetsutskott Peter Hellberg, ledamot

IndustriALL Global

Styrelse Martin Linder, observatör (med närvaro- och yttranderätt genom ordförandeskapet i Tjänstemannakommittén)

IndustriALL Global

Tjänstemanna-kommittén Martin Linder, ordförande

IndustriALL Europe

Styrelse Martin Linder, ledamot
Ulrika Johansson, suppleant
Marina Åman, ledamot

IndustriALL Europe

Tjänstemanna-kommittén Marina Åman, ordförande
Carin Hallerström, suppleant

Industrianställda i Norden

Styrelse Martin Linder, ledamot
Ulrika Johansson, suppleant

ETF Women's Committee

Christina Björk, ledamot

NTF

Styrelse Leif Nicklagård, ledamot

Löner och arvoden 2016

Ordinarie ledamot förbundsstyrelsen	65 230 kr/år (inkluderar övriga arvoden inom Unionen samt förmåner)
Suppleant förbundsstyrelsen	65 230 kr/år (inkluderar övriga arvoden inom Unionen samt förmåner)
Förbundsordförande Martin Linder	104 326 kr/mån lön (inkluderar förtroendearbetstid och övriga arvoden inom Unionen samt förmåner)
1:e vice ordförande Peter Hellberg	87 942 kr/mån lön (inkluderar förtroendearbetstid och övriga arvoden inom Unionen samt förmåner)
2:e vice ordförande Marina Åman	82 369 kr/mån lön (inkluderar förtroendearbetstid och övriga arvoden inom Unionen samt förmåner)
Revisor ordinarie	44 475 kr/år arvode
Revisor suppleant	35 580 kr/år arvode
Valberedning ordförande	44 475 kr/år arvode
Valberedning ledamot	35 580 kr/år arvode
Valberedning suppleant	35 580 kr/år arvode
Kanslichef Hanna Brandt González	102 500 kr/mån lön

I en del externa styrelser som Unionen har representanter i, utbetalas också arvoden. Presidiets och kanslichefens styrelsearvode för externa uppdrag 2016:

Ordförande Martin Linder	Folksam Liv – 5 500 kr Alecta styrelse – 91 500 kr
1:e vice ordförande Peter Hellberg	Tredje AP-Fonden – 60 300 kr PTK:s Utbildningsstiftelse – 80 000 kr
2:e vice ordförande Marina Åman	AFA försäkring – 47 640 kr
Kanslichef Hanna Brandt González	Alecta styrelse 91 500 kr

Förbundsstyrelsen

Bakre raden från vänster

Peter Hellberg
Förste vice ordförande

Ulf Olsson
Personalrepresentant

Kennet Morin
Personalrepresentant, suppleant

Björn Ekblom
Eltel Networks Infranet AB

Kim Bodén
Boliden Rönnskär

Hans Lindau
Ellos AB

Anna Goj
Personalrepresentant

Mikael Hansson
AstraZeneca AB R&D

Främre raden från vänster

Ulrika Johansson
Gestamp Hardtech AB

Helena Åhrén
Munksjö Aspa Bruk AB

Gun Karlsson
Sveriges Television

Marina Åman
Andre vice ordförande

Martin Linder
Förbundsordförande

Pamela Valenzuela Silva
Proffice

Stefan Carlsson
Telia Sonera Sverige AB

Martin Johansson
SAS Ground Handling Sweden AB

Ej med på bild

Theres Sysimetsä
Stockholm Ungdom

Victoria Kirchhoff
Egmont Publishing AB

Elisabeth Berglund
Personalrepresentant, suppleant

Unionens ledningsgrupp

Hanna Brandt González
Kanslichef

Per-Erik Djärf
Bitr kanslichef och
regionchefernas chef

Katarina Björk
Verksamhetschef En
utvecklande organisa-
tion och stf Kanslichef

Leif Nicklagård
Förbundssekreterare

Niklas Hjert
Verksamhetschef Bättre
arbetsliv och arbetsmarknad
samt Förhandlingschef

Anna Jormin
Verksamhetschef Ett bättre
medlemskap

Fredrik Nilsson
Verksamhetschef
Starkare kraft

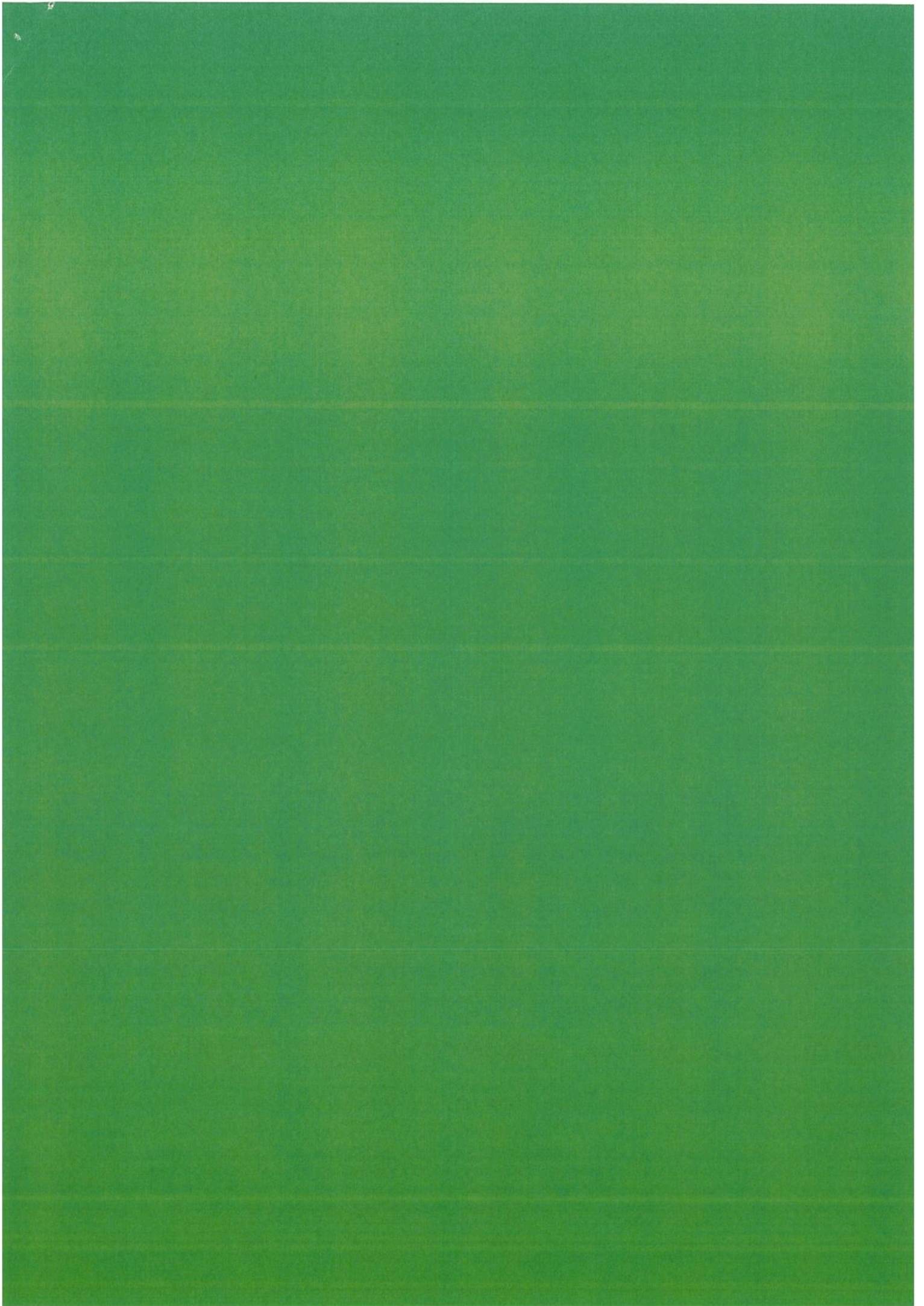

Ulrika Lyth
Kommunikationschef

Några vanliga organisationsförkortningar

ETF	Europeiska transportarbetarfederationen
IndustriALL European Trade Union	Europeiska facklig federation inom industrisektorn
IndustriALL Global Union	Internationell facklig federation inom industrisektorn
NTF	Nordiska transportarbetarfederationen
PTK	Förhandlings – och samverkansrådet PTK
UNI	Union Network International
UNI-P&M	Professionals and Managers (Högre tjänstemän)
UNI ICTS	Information, communication, technology and services industry
EWC	European Works Council
TCO	Tjänstemännens Centralorganisation

Tnr: 2662-1
ISBN: 978-91-7391-449-9
Upplaga: 500
Form & produktion:
Unionen
Tryck: Sentenza Media
april 2017
Foto:
s 8 Thron Ullberg,
s 10 Alex Giacomini
s 42-43 Camilla Svensk

UNIONEN

www.unionen.se